

LISA 8 AINEVALDKOND VALIKÕPPEAINED

Sisukord

1. „URIMISTÖÖ ALUSED“	3
1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid.....	3
1.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	3
1.3. Lõiming	4
1.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	5
1.5. Hindamise alused	5
1.6. Õppekeskkonna kujundamine	6
1.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine	6
2. „WEB - DISAIN“	8
2.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid.....	8
2.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	10
2.3. Lõiming	11
2.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	11
2.5. Õppekeskkonna kujundamine	11
2.6. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine	11
3. „KARJÄÄRIÕPETUS“	15
3.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid.....	15
3.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	16
3.3. Lõiming	18
3.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	18
3.5. Hindamise alused	19
3.6. Õppekeskkonna kujundamine	20
3.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine	20
4. „MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSÕPE“	23

4.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid	23
4.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	24
4.3. Lõiming	25
4.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	25
4.5. Hindamise alused	27
4.6. Õppekeskkonna kujundamine	27
4.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine	27
5. “RIIGIKAITSEÕPETUS“	35
5.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid	35
5.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	35
5.3. Lõiming	37
5.4. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine.....	37
5.5. Hindamise alused	39
5.6. Õppekeskkonna kujundamine	39
5.7. Kursuste õpitulemused, õppesisu ja hindamine	40
6. „USUNDIÕPETUS“	51
6.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid	51
6.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	52
6.3. Lõiming	53
6.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	53
6.5. Hindamise alused	54
6.6. Õppekeskkonna kujundamine	54
6.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine	55
7. „PROJEKTIJUHTIMINE“	59
7.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid	59
7.2. Valikõppeaine kirjeldus.....	60
7.3. Lõiming	61

7.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted	62
7.5. Õppekeskkonna kujundamine	62
7.6. Kursuste õpitulemused, õppesisu ja hindamine	63

1. „UURIMISTÖÖ ALUSED“

1.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Valikõppeainega „Uurimistöö alused“ taotletakse, et õpilane:

- 1) märkab uurimist väärivaid probleeme, sõnastab uurimistöö eesmärgi(d), uurimisküsimuse(d) ja/või hüpoteesi(d);
- 2) eesmärgistab oma tegevuse, oskab kavandada ja ellu viia uurimistöö erinevaid etappe;
- 3) oskab iseseisvalt juhendi järgi töötada;
- 4) kasutab erinevaid teabeallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;
- 5) omab ülevaadet andmete kogumise, töötlemise ning analüüsimise meetoditest;
- 6) loob seoseid, argumenteerib ja teeb järeldusi ning kujundab oma seisukoha allikatele ja oma analüüsi tulemustele tuginedes;
- 7) esitab, analüüsib ja põhjendab oma töö tulemusi;
- 8) oskab koostada uurimistöö retsensiooni ja anda ning võtta vastu konstruktiivset tagasisidet;
- 9) analüüsib oma kogemust uurijana ning teadvustab oma tugevaid külgi ja arenguvajadusi.

1.2. Valikõppeaine kirjeldus

Valikõppeaine läbimisel kujuneb õpilasel esmane uurimispädevus, mis on vajalik iseseisva uurimistöö kavandamiseks ja elluviimiseks. Selleks omandab õpilane õppeainet läbides algteadmised uurimistöö olemusest, meetoditest, etappidest, struktuurist, vormistamisest ja kaitsmisest ning harjutab uurimistöö erinevate etappide elluviimist.

Uurimine on eelkõige protsess ja töömeetod, mille käigus õpilane analüüsib uuritavat probleemi või valdkonda süsteemselt ja asjakohaselt struktureeritud viisil ning järgib tööd koostades teaduslikkuse põhimõtteid. Valikõppeaine läbimisel õpib õpilane seega allikaid kriitiliselt käsitlema, oma tööd eesmärgistama ning eesmärgi saavutamiseks asjakohaseid uurimisviise kasutama. Allikatega töötades kujundab õpilane oma seisukohad usaldusväärsetele allikatele

tuginedes ning hindab uue informatsiooni valguses kriitiliselt nii teiste autorite kui ka omaenda seniseid arvamusi. Õpilane õpib eristama teaduslikku allikat mitteteaduslikust allikast ning väljendama ennast argumenteeritult ja faktidele tuginedes. Allikatega töötades õpib õpilane märkama uurimist vajavaid probleeme ning leiab fookuse iseseisva uurimistöö läbiviimiseks gümnaasiumiõpingute jooksul. Uurimistöö olemuse, protseduuri ja meetoditega tutvumise tulemusel õpib õpilane mõistma seoseid uurimisprobleemi, uurimisküsimuse ja uurimismeetodi vahel, sõnastama uurimisprobleemi ja uurimisküsimuse ning valima uurimisküsimuse käsitlemiseks sobiva(d) meetodi(d).

Uurimispädevuse osaks on ka oskus oma töö tulemusi tutvustada, mistõttu areneb õppeaine läbimisel ka õpilase avaliku esinemise oskus. Õpilane õpib oma tööd etteantud ajaraami sees informatiivselt esitlema ja selle üle arutlema ning konstruktiivset tagasisidet vastu võtma ja tagasi sidestama ka õpingukaaslaste iseseisvaid töid. Uurimispädevuse kujunemiseks ning omandatud oskuste ja teadmiste iseseisvaks rakendamiseks on võtmetähtsusega oma kogemuse, isikliku arengu ja tehtud töö järjepidev analüüsimine ning oma tugevate külgede ja arenguvajaduste määratlemine.

1.3. Lõiming

Valikõppeaine on tihedalt seotud **eesti keele, infotehnoloogia, loodusainete, matemaatika ja sotsiaalainete** valdkonnaga. Esmase uurimispädevuse kujunemist toetavad muu hulgas kirjalik eneseväljendusoskus ja korrektne keelekasutus, uurimistöö läbiviimiseks vajaliku riist- ja tarkvara kasutamise oskus, matemaatika sümbolite ja esitusvahendite kasutamise oskus, infootsingu oskus ning oskus eri liiki tekste lugeda ja analüüsida. Lisaks toimub uurimispädevuse areng erinevate õpitulemuste saavutamise kaudu ka kõigis nimetatud valdkondades, mistõttu eeldab valikõppeaine eesmärgipärane õpetamine mõtestatud lõimingut kõigi asjakohaste ainevaldkondadega.

Valikõppeaine raames on võimalik käsitleda kõiki läbivaid teemasid ning toetada kõigi üldpädevuste arengut, sõltuvalt õpilastele huvipakkuvatest teemadest. Eelkõige toetatakse õppeaine raames aga **ettevõtlikkuspädevuse, suhtluspädevuse, enesemääratluspädevuse ja õpipädevuse** arengut, sest õppeaine fookuses on teabekeskonna kriitiline analüüsimine, oma töö eesmärgistamine ja kavandamine ning oma seisukohtade selge ja asjakohane väljendamine.

1.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Valikõppeaine kursuse maht on 35 tundi ning selle õpitulemused ja õppesisu on esitatud ühe kursuse mahus. Õppeaine jagunemine auditoorseteks tundideks, iseseisvaks tööks ja/või e-õppevormideks määratakse kooli õppekavas.

Valikõppeaine toetamiseks koostab kool uurimistöode läbiviimise üksikasjaliku juhendi, mida kursuse raames õpilastele tutvustatakse. Juhendis fikseeritakse uurimistöö struktuur, viitamise, vormistamise ja kaitsmise nõuded, määratakse juhendaja ja retsensendi roll ning hindamise põhimõtted.

Õpilane ei pea valikõppeaine läbimise käigus viima iseseisvalt läbi terviklikku uurimistööd, kuid õppetöös luuakse õpilasele võimalused uurimistöö iseseisvaks läbiviimiseks vajalike oskuste kujunemiseks.

Õppetööd korraldades luuakse võimalusi:

- iseseisvaks ja grupitööks;
- erinevat tüüpi allikate otsimiseks ja analüüsimiseks;
- uurimisprobleemi, uurimiseesmärgi, uurimisküsimuste ja hüpoteeside omavaheliste seoste mõistmiseks;
- akadeemilise kirjutamise harjutamiseks;
- ühiskondlikult aktuaalsete teemade üle arutlemiseks;
- erinevate andmekogumismeetodite katsetamiseks;
- konstruktiivse tagasiside andmiseks ja vastuvõtmiseks ning vastastikuseks retsenseerimiseks;
- kooli uurimistöode juhendiga tutvumiseks;
- oma tugevuste ja arenguvajaduste analüüsimiseks ning oma kogemuse reflekteerimiseks;
- avalikuks esinemiseks ja aruteluks.

1.5. Hindamise alused

Õpilasele tutvustatakse kursuse algul, mida, millal ja mille alusel hinnatakse. Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kirjalike, suuliste ja/või praktiliste tööde alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.

Õpilane on hindamisel aktiivne partner, kes analüüsib ja tagasisidestab nii iseenda kui ka kaasõppijate tööd.

1.6. Õppekeskkonna kujundamine

Õppekeskkond korraldatakse moel, et see pakuks õpilastele vajalikku tuge iseseisvaks ja/või grupis töötamiseks. Esmatähtis on luua vaimne õpiruum, mis toetab õpilase õppimist ja arengut ning arusaamist teadusliku uurimistöö protsessist. Selleks luuakse õpilasele võimalusi aruteluringide, akadeemiliste diskussioonide, õppekäikude, varasemate uurimistöödega tutvumise ning pideva eneserefleksiooni ja analüüsimise kaudu.

Aine õppimisel kujundatakse ja kasutatakse ka virtuaalset õppekeskkonda, sh tehakse kursuse materjalid kättesaadavaks sobivas veebikeskkonnas, juhendatakse õpilasi internetis leiduvate infoallikate, juhendite ja materjalide leidmisel ning nendega töötamisel.

Kool toetab võimaluste piires eksperimentide või katsete läbiviimist ning võimaldab õpilasele ligipääsu valikaine õppimiseks vajalikele vahenditele (sh veebikeskkonnad, tarkvara, riistvara, katsevahendid).

1.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) tunneb teadusliku uurimistöö koostamise põhimõtteid;
- 2) sõnastab uurimisprobleemi, uuringu eesmärgi, uurimisküsimuse(d) ja vajaduse korral hüpoteesi(d) ning kavandab iseseisvalt uurimistöö;
- 3) teab peamisi andmete kogumise meetodeid;
- 4) katsetab erinevate uurimisküsimuste käsitlemiseks sobilikke andmete kogumise meetodeid ja tunneb põhjalikumalt vähemalt ühte meetodit;
- 5) leiab, kasutab ja tõlgendab kriitiliselt uurimistööks vajalikke allikaid ning analüüsib allikate asjakohasust;
- 6) kasutab eri tüüpi andmete töötlemiseks ja analüüsimiseks sobilikke kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid meetodeid ning esitab andmeid sobival kujul;
- 7) tunneb uurimistöö läbiviimiseks vajalikke ohutusnõudeid ja eetikanorme;
- 8) tunneb kooli uurimistööde koostamise juhendis määratletud uurimistöö vormistamise ja viitamise nõudeid;

- 9) tunneb akadeemilise kirjutamise eripära ning väljendab oma seisukohti argumenteeritult ja allikatele viidates;
- 10) arutleb oma töö teemal ning kaitseb oma töö tulemusi nii suuliselt kui kirjalikult;
- 11) annab konstruktiivset tagasisidet ning võtab teistelt saadud tagasisidet arvesse;
- 12) retsenseerib uurimistööd;
- 13) teab oma tugevusi ja parenduskohti uurijana.

Õppesisu

Uurimistöö olemus. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimus. Uurimistöö eesmärgid ja tunnused. Mõistete defineerimine.

Uurimistöös kasutatavad meetodid. Meetodite liigid ja valik. Valmisandmestikud ja allikad (ametlik statistika, statistilised andmebaasid, arhiivimaterjalid, varasemad uurimused, muud dokumendikogud). Andmekogumismeetodid (vaatlus, eksperiment, mõõtmine, intervjuu, ankeetküsitlus, uurijapäevik, hinnanguskaala jne). Valimi koostamine ja suurus, tulemuste usaldusväärsus. Andmekogumismeetodi rakendamine valimile. Isikuandmete kaitse ja uurimiseetika. Andmetöötlusmeetodid (kirjeldav statistika, korrelatsioon jne). Analüüsimetodid (võrdlemine, reastamine, analüüs, süntees, üldistamine, argumenteerimine). Seoste loomine, tulemuste analüüs ja arutelu. Andmete esitlemise viisid (loendid, tabelid, graafikud, diagrammid jt).

Uurimistöö etapid. Koostöö juhendajaga. Teema valik ja piiritlemine. Töö allikatega (elektrooniline teabeotsing, allikakriitilisus ja plagieerimise vältimine). Uurimistöö kava koostamine. Uurimisküsimuse ja vajaduse korral hüpoteesi sõnastamine. Andmete ja informatsiooni (faktide) kogumine ja analüüs. Uurimistöö tulemuste tõlgendamine ja üldistamine. Uurimistöö kirjalik vormistamine.

Uurimistöö struktuur. Tiitelleht. Sisukord. Sissejuhatus. Põhiosa (peatükid ja alapeatükid). Kokkuvõte. Kasutatud materjalid. Lisad. Retsensioon. Resüme (emakeeles ja A-võõrkeeles).

Tabelid ja joonised. Asjakohasus, paigutus. Vormistamisnõuded.

Stiil ja keel. Akadeemiline kirjastiil. Loetavus ja mõistetavus. Terviklikkus ja sidusus. Lauseehitus ja sõnavalik. Objektiivsus. Ajavormid. Loetelud. Lühendite ja numbrite kasutamine tekstis. Õigekeel.

Viitamine ja vormistamine. Tsitaat ja refereering. Plagiaadi tähendus. Tekstisisene viitamine. Joonealune viitamine. Allikaloend (artikkel, raamat, õigusaktid, arhiivimaterjalid, elektroonilised allikad, dokumendid ilma isikuandmeteta jne). Allikakriitika.

Kaitsmine. Kaitsmise protseduur. Töö tulemuste esitlemine. Avalik esinemine ja arutlemine.

Retsenseerimine ja tagasiside. Retsensioon ja selle koostamine. Konstruktiiivse tagasiside andmine ja vastuvõtmine. Eneseanalüüs ja refleksioon.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise põhimõtted fikseeritakse uurimistöö juhendis. Hinnatakse järgimisi valdkondi:

- sisu, sh uurimistöö vastavust teemale, seatud eesmärkide saavutamist, meetodite valikut ja rakendatust;
- vormi, sh referatiivse ja uurimusliku osa tasakaalu, töö liigendatust, vormistamisnõuete täitmist, tööd allikatega ning keelelist korrektsust ja eneseväljendusoskust;
- protsessi, sh planeerimist, tähtaegadest kinnipidamist ja kontakti juhendajaga;
- avalikku esinemist ehk kaitsmist.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja hinnetega “Arvestus (Arv)” ja “Mittearvestus (MARv)”. Kursuse "Arvestatud" on 60% kursuse jooksul täidetud ülesannetest.

2. „WEB - DISAIN“

2.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Valikõppeainega „WEB-disain“ taotletakse, et õpilane:

- 1) Omandab põhilised veebidisaini oskused:
 - a. Tunneb ja kasutab HTML ja CSS põhialuseid veebilehtede loomiseks.
 - b. Kasutab kaasaegseid veebidisaini tööriistu ja tehnoloogiaid, sealhulgas graafilisi redaktoreid nagu Adobe Photoshop ja Illustrator.
 - c. On kursis veebistandardite ja parimate praktikatega.
- 2) Arendab visuaalse disaini oskusi:
 - a. Loob esteetiliselt meeldivaid ja funktsionaalseid veebilehti.
 - b. Tunneb veebidisaini põhielemente, nagu värviteooria, tüpograafia ja paigutus.

- c. Kasutab disainimõtlemise põhimõtteid kasutajakesksete lahenduste loomiseks.
- 3) Omandab teadmised ja oskused veebimajutuse ja serveri seadistamise kohta:
 - a. Teab, kuidas valida ja seadistada veebimajutust.
 - b. Oskab üles seada ja hallata veebiserverit.
 - c. Tunneb turvameetmeid, mis on vajalikud veebilehe kaitsmiseks küberohtude eest.
- 4) Arendab probleemide lahendamise ja analüüsi oskusi:
 - a. Suudab analüüsida veebilehe sihtrühma vajadusi ja probleemide tuvastamist.
 - b. Oskab välja töötada ja rakendada tõhusaid lahendusi.
 - c. Kasutab erinevaid meetodeid ja tööriistu, et testida ja optimeerida veebilehtede jõudlust ja kasutatavust.
- 5) Parandab koostöö- ja kommunikatsiooni oskusi:
 - a. Töötab tõhusalt rühmades, osaledes meeskonnapõhistes projektides.
 - b. Suudab esitada ja kaitsta oma ideid ning lahendusi nii kaasõpilastele kui ka juhendajatele.
 - c. Osaleb aktiivselt projektide kavandamises ja arendamises, panustades erinevates rollides nagu arendaja, disainer, analüütik või testija.
- 6) Saab ülevaate veebidisaini ja arenduse karjääri võimalustest:
 - a. On teadlik erinevatest karjääri võimalustest veebidisaini ja arenduse valdkonnas.
 - b. Oskab planeerida oma edasist haridusteed ja karjääri IKT-sektoris või sellega seotud valdkondades.
 - c. Rakendab õppeaine jooksul omandatud teadmisi ja oskusi oma tulevase karjääri planeerimisel ja arendamisel.
- 7) Arendab iseseisva õppimise ja eneseanalüüsi oskusi:
 - a. Õpib iseseisvalt kasutama erinevaid õppe- ja infoallikaid, sealhulgas veebipõhiseid ressursse.
 - b. Analüüsib oma õpitulemusi ja arengut, seades endale eesmärgid ja hindab nende saavutamist.
 - c. Kasutab enesehindamise ja refleksiooni meetodeid, et parendada oma õppimis- ja tööprotsessi.

2.2. Valikõppeaine kirjeldus

Valikõppeaine „WEB-disain“ keskendub veebilehtede ja -rakenduste loomise ja disainimise põhitõdedele. Kursus hõlmab nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi oskusi, andes õpilastele võimaluse omandada veebidisaini ja arenduse alased kompetentsid. Õppeaine käsitleb järgmisi teemasid: sissejuhatus veebidisaini, mis hõlmab veebidisaini ajalugu ja arengut, veebidisaini rolli ja tähtsust kaasaegses digiühiskonnas ning ülevaadet veebidisaini ja arenduse tööriistadest ja tehnoloogiatest; HTML ja CSS põhialuseid, sealhulgas HTML struktuuri ja süntaksi, CSS-i kasutamist stiilide ja paigutuse määramiseks ning veebilehe põhielementide loomist ja stiilimist; graafilist disaini ja visuaalseid elemente, kus käsitletakse värviteooriat ja selle rakendamist veebidisainis, tüpograafia põhimõtteid ja parimaid praktikaid ning graafiliste elementide loomist ja optimeerimist veebikasutuseks (näiteks Adobe Photoshop ja Illustrator); kasutajakeskset disaini ja UX/UI põhimõtteid, sealhulgas kasutajakogemuse (UX) ja kasutajaliidese (UI) disaini aluseid, disainimõtlemist ja prototüüpimist ning kasutajate vajaduste ja probleemide analüüsi; veebimajutust ja serveri seadistamist, mis hõlmab veebimajutuse valikuid ja seadistamist, domeeninime registreerimist ja DNS-i seadistamist ning turvalisust ja parimaid praktikaid veebiserverite haldamisel; veebilehe arendamist ja testimist, sealhulgas front-end ja back-end arenduse põhialuseid, JavaScripti ja teiste programmeerimiskeelte kasutamist veebiarenduses ning veebilehe testimist ja optimeerimist jõudluse ja kasutatavuse parandamiseks; projekti tööd ja rühmatöö oskusi, kus käsitletakse projektijuhtimise põhimõtteid ja meetodikaid, rühmatöö ja koostööoskuste arendamist ning veebiprojekti kavandamist, arendamist ja esitlemist; karjäärivõimalusi veebidisaini valdkonnas, sealhulgas ülevaadet veebidisaini ja arenduse karjäärivõimalustest, erialaseid edasiõppimisvõimalusi ja sertifikaate ning tööportfelli loomist ja esitamist.

Õppeprotsessi läbiviimise meetodid hõlmavad loenguid ja teoreetilisi käsitlusi, praktilisi harjutusi ja projektipõhist õpet, rühmatöid ja koostööprojekte, õppekäike ja külalislektorite esinemisi ning veebipõhiseid õpperessursse ja e-õppe platvorme. Hindamine põhineb õpilase praktilistel töödel, projektidel ja teoreetilistel teadmiste kontrollidel. Hindamisviisid hõlmavad kujundavat hindamist, enesehindamist, partnerhindamist ja rühmatööde hindamist. Kursuse lõpphinne vormistatakse arvestatud/mittearvestatud kujul, vajaduse korral parimaid õpilasi õpimärkidega esile tõstes.

Käesolev kursus valmistab õpilasi ette praktilisteks ülesanneteks ja probleemilahenduseks veebidisaini ja arenduse valdkonnas, andes neile tugevad alused edasiseks õpinguteks ja karjääriks IKT-sektoris.

2.3. Lõiming

Veebidisaini õpe toetab üldpädevuste arengut läbi loovuse, analüütilise mõtlemise ja probleemilahenduse arendamise. Kursus võimaldab lõimida teadmisi ja oskusi erinevatest õppeainetest nagu kunstiõpetus (disaini põhimõtted), informaatika (programmeerimine) ja ettevõtlus (veebipõhine äritegevus).

2.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

- Õppetegevus toimub arvutiklassis praktikumide ja seminaride vormis.
- Kursuse põhiõppematerjaliks on õpetaja poolt koostatud töölehed.
- Õppetööd toetab elektroonsete õppematerjalide komplekt: teooria põhiosad, harjutused, näited, lingid, elektroonsed töövihikud jm.
- Õpilased teevad iseseisvalt (kas klassis või kodus) 6 tööd, mille alusel määratakse hinne.

2.5. Õppekeskkonna kujundamine

Arvutiklassis on tagatud järgmiste vahendite kasutamine:

- igal õpilasel eraldi arvutitöökoht;
- Standartne tarkvara (notepad);
- esitlustehnika;
- failide salvestamise võimalus võrgukettale;
- arvutitöökohtadel reguleeritavad toolid, arvutilauad, sundventilatsioon, aknakatted.

2.6. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) loob iseseisvalt ja toetab veebilehte;
- 2) suudab formuleerida ülesannete püstitusi veebitehnoloogia valdkonnas ja võib kavandada lahendusi/visandeid (ülesande püstitus, lahenduse kontseptsiooni välja töötamine, alternatiivid, hinnangud alternatiividele);
- 3) loob HTML-seoseid eri veebilehtede vahel;
- 4) oskab sisestada graafilisi kujutisi ja juhtida neid;

- 5) kasutab interaktiivsete veebilehtede peamisi tehnoloogiaid (tabeleid, vorme, tabelkaskaade CSS-stiilis, freime);
- 6) positsioneerib elemente lehel;
- 7) paigutab veebileht internetti.

Õppesisu

HTML (Hypertext Markup Language):

HTML on veebilehtede loomise põhikeel. Kursus käsitleb HTML-i mõistet, ajalugu ja arengut, sealhulgas HTML5. Õpitakse looma veebidokumente, kasutades HTML-i semantilisi elemente, mis aitavad parandada veebilehe struktuuri ja juurdepääsetavust. Õpilased õpivad sisu loomist ja paigutust erinevate blokk-elementide abil, sealhulgas veebilehe struktuuri ehitamist HTML5-ga, mis hõlmab elemente nagu <header>, <footer>, <nav>, <main>, <section>, ja <article>. Lisaks käsitletakse sisu grupeerimist ja loendite, tekstimarkerite, hüperlinkide, piltide, tabelite, vormielementide ning multimeedia elementide (audio, video ja joonistuslõuend <canvas>) kasutamist ja integreerimist veebilehele.

CSS (Cascading Style Sheets):

CSS-i kasutatakse veebilehtede stiilimiseks ja kujundamiseks. Kursus hõlmab CSS-i ajalugu ja selle tähtsust veebidisainis. Õpilased õpivad siduma CSS-stiililehti HTML-dokumentidega ning omandavad teadmised CSS-i süntaksi ja veebilehitsejate prefiksiste kohta. Kursuses keskendutakse ka koodi sisestamise reeglitele, fondi määramisele, teksti ja lõikude vormindamisele ning tekstiefektide loomisele. Õpilased õpivad värvide kasutamist, sealhulgas üleminekuvärvide ja läbipaistvuse rakendamist, samuti polstrite ja veeriste määramist. Täiendavalt käsitletakse CSS-i abil HTML-lehe kujundamist ja sisu paigutamist, kasutades erinevaid positsioneerimismeetodeid nagu flexbox ja grid layout, taustapiltide lisamist, piltide optimeerimist ja loendite kujundamist (nt menüüid). Kursus hõlmab ka tabelite ja vormielementide stiilimist, elementide animeerimist ning meedia tüüpide ja päringute kasutamist, et tagada veebilehtede kohanduvus ja reageerimisvõime erinevatel ekraanidel ja seadmetel.

JavaScript ja interaktiivsus:

Lisaks HTML-i ja CSS-i teemadele tutvustatakse kursusel ka JavaScripti põhialuseid. Õpilased õpivad, kuidas lisada veebilehele interaktiivseid funktsioone ja täiustada kasutajakogemust

dünaamiliste elementide, näiteks hüpikakende, vormide valideerimise ja reaajas andmete laadimise abil.

Veebilehtede optimeerimine ja jõudluse parendamine:

kursus katab ka veebilehtede optimeerimise parimaid tavasid, sealhulgas piltide optimeerimist veebikasutuseks, CSS- ja JavaScripti failide minimeerimist, brauseri vahemälu kasutamist ja veebilehe laadimiskiiruse parandamist. Samuti käsitletakse SEO (otsingumootori optimeerimine) põhimõtteid, et parandada veebilehe leitavust otsingumootorites.

Projekti töö ja praktilised harjutused:

praktiliste ülesannete käigus rakendavad õpilased omandatud teadmisi ja oskusi reaalsete veebilehtede loomisel ja kujundamisel. Ülesanded hõlmavad HTML- ja CSS-i aluseid, veebilehe struktuuri ja kujunduse loomist, sisu optimeerimist ja responsive disaini põhimõtete rakendamist. Õpilased töötavad ka lõppprojekti kallal, kus nad kavandavad ja arendavad täielikult funktsionaalse veebilehe, mis vastab tänapäevastele veebistandarditele ja kasutajakogemuse parimatele tavadele.

Praktilised tööd:

- Veebilehe struktuuri loomine HTML-i abil:
Õpilased alustavad veebilehe struktuuri loomisega, kasutades HTML5 semantilisi elemente nagu <header>, <nav>, <main>, <section>, <article>, <aside>, ja <footer>. Selle ülesande eesmärk on mõista ja rakendada semantilise veebi põhimõtteid, mis aitavad parandada veebilehe ligipääsetavust ja SEO-tulemuslikkust
- CSS-i abil veebilehe kujundamine:
Õpilased rakendavad CSS-i stiililehti, et kujundada loodud HTML-struktuuri. Siin keskendutakse CSS-i põhialustele, nagu värvipalettide loomine, tüpograafia seadistamine ja paigutuse määramine. Õpilased õpivad kasutama kaasaegseid paigutustehnikaid nagu flexbox ja grid layout.
- Interaktiivsete elementide lisamine JavaScripti abil:
Õpilased tutvuvad JavaScripti põhialustega ja lisavad veebilehele interaktiivseid elemente, nagu hüpikaknad, vormide valideerimine ja dünaamiline sisu laadimine. See ülesanne aitab mõista, kuidas JavaScripti abil saab kasutajakogemust täiustada.
- Responsive disaini rakendamine:

Õpilased õpivad, kuidas luua mobiilisõbralik veebileht, kasutades CSS-i meedia päringuid ja paindlikke paigutustehnikaid. Ülesande eesmärk on tagada, et veebileht toimib hästi erinevatel seadmetel ja ekraanisuurustel.

- Veebilehe optimeerimine ja testimine:

Õpilased õpivad, kuidas veebilehe jõudlust ja laadimiskiirust optimeerida, vähendades piltide suurust, minimeerides CSS- ja JavaScript-failid ning kasutades brauseri vahemälu. Samuti õpitakse kasutama erinevaid tööriistu veebilehe testimiseks ja vigade parandamiseks.

- Lõplik projekt - Täielikult funktsionaalne veebileht:

Kursuse lõpus loovad õpilased iseseisvalt või rühmades täielikult funktsionaalse veebilehe, rakendades kõiki omandatud teadmisi ja oskusi. Lõplik projekt hindab õpilase võimet kavandada, arendada ja esitleda kasutajakeskset, esteetiliselt meeldivat ja tehniliselt optimeeritud veebilehte.

Need praktilised tööd on mõeldud õpilaste teadmiste kinnistamiseks ja oskuste arendamiseks, pakkudes neile võimalust luua reaalseid nõuetega veebilehti ja valmistada neid ette tulevaseks karjääriks veebiarenduses ja disainis.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. WEB-disain õpitulemuste saavutatuse kohta antakse õpilasele tagasisidet õppeprotsessi käigus lähtudes õpilase õpiülesannetest. Kokkuvõtvalt hinnatakse kursuse lõpus. Õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi-, paaris- või rühmatööna.

Hinnatakse WEB-disain:

- õppe plaanipärasust, loomingulisust ja ratsionaalsust;
- õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist ning seonduvate pädevuste olemasolu
- veenvat tõendamist;
- loodud materjalide tehnilist teostust, esteetilisust ja originaalsust;
- õpilasepoolset praktilise tegevuse mõtestamist;
- õpilase isiklikku arengut kursuse jooksul.

Praktilised tööd

Õpetaja hindab õpilase teadmisi ja oskusi praktiliste tööde (rühmatööd, paaristööd) põhjal:

- **paaristöös** hinnatakse aja kasutust (aja limiidi piires täideti ülesanne edukalt), ülesande lahendust (õpilased lahendasid antud ülesande), tööpanus (mõlemad osapooled on aktiivsed), ülesandes püstitatud eesmärkide teostamist (ülesandele püstitatud eesmärkidest saadi aru ja täideti see edukalt), arusaamise ülesandest (saadi aru ja ei vajanud lisajuhendamist);
- **rühmatöös** hinnatakse ülesannete jagamist (ei tekkinud mingeid probleeme), arvamuste ära kuulamine (rühmajuht kuulab ära kõigi arvamused), rühmajuhi otsuseid (rühmajuht tegi otsuseid enamuse arvamuse põhjal), meeldetuletused (esitasime töö õigel ajal rühmajuhi meeldetuletuseta), hinnangu rühmajuhile (rühmajuht täitis oma ülesandeid hästi).

Hinne „Arv” („arvestatud”), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;

Hinne „MArv” („mittearvestatud”), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Kursuse “Arvestatud” pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest) üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mittearvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

3. „KARJÄÄRIÕPETUS“

3.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab õppimist elukestva protsessina;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamispädevusi;
- 3) analüüsib oma väärtusi, õpitulemusi ja senist töökogemust;
- 4) teadvustab oma huvisid, võimeid, ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriotsuste langetamist;

- 5) teadvustab oma infovajadusi, arendab info hankimise ning infootsingu pädevusi, analüüsib ja kasutab asjakohast informatsiooni oma karjääri kujundamisel;
- 6) on teadlik erinevatest tööturu üldistest suundumustest, töövaldkondadest, ametitest/elukutsetest, töösuhteid reguleerivatest õigusaktidest, haridus- ja koolitusvõimalustest, soorollide osatähtsuse vähenemisest muutavas töömaailmas;
- 7) arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 8) võtab teadlikult vastutuse oma karjäärivalikute ja -otsuste eest, kavandab oma karjääri ja viib otsused ellu;
- 9) analüüsib oma kogemust uurijana ning teadvustab oma tugevaid külgi ja arenguvajadusi.

3.2. Valikõppeaine kirjeldus

Valikõppeaine „Karjääriõpetus“ keskendub õppija karjääri kujundamise pädevuste arendamisele. Õppeaine raames käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilases valmisolekut iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, optimaalseks rakenduseks tööturul ning rahulolu ja eneseteostuse saavutamist isikliku karjääri kujundamisel.

Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega. Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uut põlvkonda ei piiraks stereotüüpsed soorollid.

Karjääriõpetuse valikkursuse kava gümnaasiumile on koostatud kooskõlas põhikooli III kooliastme karjääriõpetuse valikõppeaine ainekavaga. Mõlemas kooliastmes on karjääriõpetuse peateemad samad, käsitlemisel on vajalik tagada ea- ja asjakohasust arvestavalt järjepidevus ning süsteemsus. Suur osa enesetundmisega seotud teemadest võimaldab õpilasel jälgida oma arengut. Karjääriõpetuse sisu erisus gümnaasiumis ja põhikooli III kooliastmes seisneb peamiselt teemade rõhuasetuses, käsitlemise sügavuses või ulatuses. Korduvaid teemasid käsitledes kasutatakse erinevaid meetodeid, avatakse teemade erinevaid tahke, pakkudes üldisemat või detailsemat infot ja vähemal või suuremal määral iseseisvust eeldavaid ülesandeid jms. Karjääriõpetuse sisu laiendab teadmisi erinevatest oskuste omandamise võimalustest ja võimaldab näha alternatiive isiklikul õpiteel. Haridustee kavandamisele lisaks valmistuvad gümnaasiumi lõpetajad põhjalikumalt töömaailma sisenemiseks. Kursuse käigus

eeldatakse gümnaasiumiastme õpilastelt suuremat iseseisvust, valmisolekut ennast analüüsida ja selle tulemusi kaaslastele esitleda.

Valikõppeaine kursus koosneb neljast osast:

- 1) **Eneseteadlikkuse arendamine** aitab õpilasel kujundada enesemääratluspädevusi ning eneseanalüüsile tuginedes langetada edasise haridustee ja tööeluga seotud teadlikke otsuseid. Käsitletakse sotsiaalsete ja õpipädevuste seoseid tulevaste õpingute ja tööeluga. Õpiharjumuste teadlik kujundamine sidustatuna karjääriplaanis püstitatud lühema- või pikemaajaliste eesmärkidega toetab enesearengut väärtustava hoiaku kujunemist.
- 2) **Võimaluste analüüs.** Õppimisvõimaluste, erinevate töövaldkondade ja tööturu suundumuste tundmine on vajalik, et õpilane oskaks teadlikult kavandada oma karjääri. Kujuneb valmisolek paindlikuks reageerimiseks tööturul toimuvatele kiiretele muutustele ja elukestvaks õppeks. Tööturuga praktilise tutvumise käigus saavad õpilased ülevaate erinevatest töövaldkondadest ja õpivad pöörama tähelepanu soolisele võrdõiguslikkusele karjäärivalikutes. Õpilase ettevõtlikkuse kujunemisele aitavad kaasa praktilised õpitegevused.
- 3) **Planeerimise ja otsustamise** põhimõtete tundmine aitab õpilasel süstematiseerida informatsiooni iseendast, tööturu võimalustest ja seostada seda oma tulevikuplaanidega. Õpilane analüüsib enda karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid. Õpilasel kujunevad teadmised ja oskused eesmärkide püstitamiseks, karjäärialaste otsuste teadlikuks langetamiseks, võimalike probleemide äratundmiseks ja lahendamiseks ning töö ja eraelu ühildamiseks.
- 4) **Tegutsemine.** Õppija algatab ja viib ellu tegevusi haridustee jätkamiseks või tööle asumiseks ja seal püsimiseks. Kujunevad teadmised ja oskused, kuidas tegutseda isikliku karjääri kujundamisel läbimõeldult ja asjatundlikult. Õppija tuleb asjatundlikult toime planeeritud karjääritee tagasilöökidega ning tegutseb isikliku karjääri kujundamisel elukestvat õpet väärtustades.

Valikõppeaine kursus „Karjääriõpetus“ keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele. Õpilane tunneb erialade, ametite ja elukutsete vahelisi seoseid. Ta oskab näha ja mõistab töömaailmas toimuvat ja on teadlik selle mõjust isiklikule karjäärile. Soolise võrdõiguslikkuse printsiibi käsitlemine karjääri kujundamisel suurendab õpilaste teadlikkust, et valikuid saab teha enda soovide ja eelduste järgi ning valida saab ka neid elukutseid, mis

traditsiooniliselt on olnud sooliselt eelistatud. Karjääriõppes õpitakse väärtustama sallivust ja valikuvabadust. Karjääriõpetus aitab õpilasel luua enda jaoks tervikpilt teistes õppeainetes, kursustel ja erinevates elusituatsioonides omandatud teadmistest, oskustest ja kogemustest, mis on aluseks karjääriotsuste langetamisel. Õpilane teadvustab oma vastutust ja on motiveeritud isiklikku karjääri teadlikult kujundama.

Karjääriõpetuse valikaine ja õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa vajaduspõhine koostöö erinevate kooliväliste partneritega (sh karjääriteenuste osutajate ja ettevõtetega).

3.3. Lõiming

Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (**väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtluspädevus**) saavutamist ning lõimingut erievate õppeainete ja läbivate teemadega.

Mitmeid karjääri kujundamisega seotud mõisteid ja teemasid käsitletakse ka teistes õppeainetes, kuid sisu ja rõhuasetused on erinevad. Näiteks eneseanalüüsi aluseks olevate mõistetega tutvutakse eelnevalt psühholoogiatundides, inimese- ja suhtlemisõpetuses, töömaailma käsitletakse ettevõtlus- ja majandusõppes- ja ühiskonnaõpetuses jne. Sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainete omavahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist kui elukestvat protsessi. **Õppekava läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“** õppesisus on palju kattuvusi karjääriõpetuse õppesisuga. Kõiki kooliastmeid hõlmava õppeprotsessi jooksul omandatud karjääri planeerimise alased teadmised ja oskused on üheks eelduseks karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamiseks. Lõimingut toetab ka õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisisesed ja -välised sündmused (*näiteks karjääripäevad ja õpilaskonverentsid*), suunamine huvitegevuse ja mitteformaalse õpikogemuse analüüsimisele, koostöö kooliväliste partneritega, õppemeetodid jne.

3.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Karjääriõpetuse kursus gümnaasiumile koosneb **35 ainetunnist**. Konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Alateemade ja nende käsitlemise mahu kindlaksmääramisel, praktiliste tegevuste valimisel jne lähtutakse iga konkreetse õpperühma vajadustest, võttes arvesse, kas, kui palju ja kuidas on muud karjääri kujundamist toetavad tegevused ning personaalne nõustamine õppekava raames sellele konkreetsele õpperühmale kättesaadavad.

Kursust õpetades on soovitatav korraldada järgmisi õppetegevusi:

- 1) rollimängud ja teised aktiivõppe meetodid, multifunktsionaalsed meetodid;
- 2) eneseanalüüsi ja töövaldkonna tundmise küsimustike ning mõttearenduslehtede täitmine;
- 3) auditoorsed loengud või iseseisev töö veebikeskkonnas teoreetiliste teadmiste omandamiseks;
- 4) diskussioonid, väitlused;
- 5) infootsing erinevatest allikatest, info kriitiline analüüs;
- 6) essee kirjutamine;
- 7) uurimistöö koostamine;
- 8) intervjuu läbiviimine, nt konkreetse ametiala esindajaga;
- 9) ettevõtete külastused;
- 10) töö- ja õpilasarvu olemine;
- 11) iseseisev töö, nt erinevate tööaladega tutvumiseks;
- 12) karjääriplaani koostamine;
- 13) õpi- või arengumapi mapi koostamine;
- 14) avalik esinemine jne.

Õppetegevuste valikul lähtutakse konkreetse õpperühma õpilaste vajadustest, optimeerides õppetegevused teiste õppeainete ja tunniväliste tegevustega. Soovitatav on eelistada loengutele aktiivõppe meetodeid, kasutada multifunktsionaalsed meetodeid, mida on hõlbus siduda muu õppetegevusega teistes õppeainetes.

3.5. Hindamise alused

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest, sh kujundava hindamise põhimõtetest.

Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Võib kasutada nii eristavat kui ka mitteeristavat hindamist.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab

eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpi- või arengumapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutsete või erialadega seotud materjalid. Õpi- või arengumapi esitlemist saab hinnata kursuse kokkuvõtva hindena. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele kursuse alguses.

Hindamisobjektid on:

- 1) **praktilised tööd:** CV koostamine; essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamine;
- 3) infootsing ja -analüüs;
- 4) loomingulisus ja ratsionaalsus õppeülesannete lahendamisel;
- 5) teadlikkuse kujunemine peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) õppetöö käigus loodud materjalid;
- 7) iseseisev analüüs.

3.6. Õppekeskkonna kujundamine

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- ainekavas kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik õppevara;
- karjääri kujundamisega seotud kirjanduse ja teiste asjakohaste allikate kättesaadavus;
- nutitarkvara karjääri kujundamisega seotud info otsimiseks;
- mitmekesine õppekeskkond.

3.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine

Teema: Eneseteadlikkuse arendamine

Õpitulemused

Kursuse läbinud õppija:

- 1) analüüsib enda isiksust ja kasutab eneseanalüüsi tulemusi oma elutee planeerimisel ning karjäärivalikute tegemisel;
- 2) analüüsib oma õpitulemusi, senist õpikogemust ning arenguvajadust seoses lähemate ja kaugemate karjäärieesmärkidega;
- 3) väärtustab elukestvat õpet kui elustiili muutuvast maailmast ja kavandab oma isikliku õpitee;

- 4) mõistab, kuidas positiivse enesehinnangu ja eneseusu säilitamise oskus mõjutab karjääri kujundamist.

Õppesisu:

Teadlik ja eesmärgistatud eneseanalüüs. Eneseanalüüsi komponendid ja vahendid. Oma ressursside avastamine ja kasutamine. Minapilt. Enesehinnang. Enda ning teiste väärtustamine. Soovid ja unistused. Motivatsiooni mõjutavad tegurid. Õpioskused ja -motivatsioon. Tulemuslikult ja tõhus suhtlemine. Kohanemist mõjutavad ja soodustavad isikuomadused, hoiakud ja harjumused. Saavutused. Oma tugevate külgede ja arenguvajaduste kaardistamine. Arenguuskumus.

Teema: Võimaluste analüüs

Õpitulemused

Kursuse läbinud õppija:

- 1) tunneb tööturu suundumusi, erinevaid töövaldkondi ja ameteid ning on teadlik võimalustest ja nõuetest muutuval tööturul;
- 2) mõtestab tööga seotud väärtuste ja hoiakute muutusi ühiskonnas ning seostab neid iseenda väärtuste ja valikutega;
- 3) mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning vajadust pidevaks enesearendamiseks;
- 4) otsib usaldusväärset infot õppimisvõimaluste ja -tingimuste kohta Eestis ja välismaal ning kasutab seda oma karjääri kujundamisel;
- 5) analüüsib asjakohase info põhjal karjäärivõimalusi ning oskab leida alternatiive õppimise ja töötamisega seotud valikute langetamiseks.

Õppesisu:

Tööturg ja tööjõuturg. Sotsiaalsete, demograafiliste, tehnoloogiliste, tööstuslike arengusuundade mõju töömaailmale. Muutuv töökeskkond. Nõudlus ja pakkumine tööturul. Tööandjate ootused töötajale. Tulevikutöökohad ja -oskused. Tööväärtused. Kutsevalifikatsioonisüsteem.

Ettevõtlus ühe karjäärivõimalusena. Sooline võrdõiguslikkus töösuhetes. Töö ja tervise seosed. Õppimisvõimalused peale gümnaasiumi. Õppetasemed, liigid ja vormid. Formaalne ja

mitteformaalne õppimine. Õppimisvõimalused ja tingimused välismaal. Isikliku õpitee kavandamine. Karjääriinfo hankimine, analüüsimine, hindamine ja kasutamine.

Teema: Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab oma isikliku karjääri tähendust, mõtestab karjääri kujundamist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi ning võtab vastutuse oma karjääri paneerimisel;
- 2) arvestab karjääri kujundamisel erinevate elurollide tasakaalus hoidmise olulisust ja teab võimalusi selle saavutamiseks;
- 3) koostab karjääriplaani oma eesmärkide saavutamiseks tuginedes oma seniste õpingute ja töökogemuste käigus kujunenud teadlikkusele iseendast ja oma valikuid mõjutavatest teguritest ning arvestades alternatiivsete valikuvõimalustega;
- 4) kasutab vajaduspõhiselt karjääriteenuseid.

Õppesisu:

Karjääri kujundamine kui elukestev protsess. Karjääristsenaariumid. Edu ja ebaedu. Karjääriotsuseid mõjutavad tegurid, isiklikud ressursid ja piirangud. Väärtuste mõju valikutele. Elurollid. Õppimise ja töötamise, töö ja eraelu ühitamine. Aja planeerimine. Alternatiivide kaardistamine ja nendega arvestamine. Eesmärkide seadmine ja hindamine. Otsustamine. Lühi- ja pikaajaline karjääriplan. Karjääriteenused.

Teema: Tegutsemine

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) omab erinevaid õpi- ja töökogemusi ning analüüsib neid seostes oma eesmärkidega;
- 2) on teadlik oma õigustest ja kohustustest töötaja ja tööandjana;
- 3) teab ametitega seotud terviseriske ning on teadlik oma vastutusest enda ja teiste tervise hoidmisel;
- 4) oskab otsida tööd erinevatest allikatest;
- 5) saab aru kandideerimisprotsessi olemusest ja etappidest, oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetega ning koostada kandideerimiseks vajalikke dokumente;

- 6) oskab tulla toime tagasilöökidega isikliku karjääritee kujundamisel, täpsustada eesmärgid ning leida alternatiivseid karjäärivõimalusi.

Õppesisu:

Töoga tutvumise ja töökogemuse omandamise võimalusi. Alaealise töötamise piirangud. Töötaja õigused ja kohustused. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Erinevad töötamise vormid, sh lühiajalised. Töö otsimine. Infoallikad, nende hindamine. Tööpakkumised. Kandideerimiseks valmistumine ja kandideerimine töö- või õppekohale. Kandideerimiseks vajalikud dokumendid. Ebaedust õppimine. Alternatiivid. Eesmärkide ja karjääriplaani korrigeerimine.

Hindamine

Õpilasele õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja hinnetega “Arvestus (Arv)” ja “Mittearvestus (MARv)”.

Hinne „Arv” („arvestatud”), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;

Hinne „MARv” („mittearvestatud”), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Kursuse “Arvestatud” pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest) üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mittearvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

4. „MAJANDUS- JA ETTEVÕTLUSÕPE“

4.1.Õppe- ja kasvatusesmärgid

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saab aru ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning vastastikustest seostest nii üksikisiku, ettevõtte, riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil;

- 2) omandab teadmisi majandusest ja ettevõtlusest, probleemide lahendamise ja uurimise oskusi ning kujundab ettevõtlikku, keskkonda väärtustavat ning säästvat eluhoiakut, mis võimaldab tal olla ettevõtlik kodanik, kompetentne töötaja, teadlik tarbija ja eetiline ettevõtja;
- 3) mõtestab ettevõtlus-, töö- ja karjäärivõimalusi, lähtudes enda huvidest, eesmärkidest, arengupotentsiaalidest, oskustest ja keskkonnast, rakendades loovust, uuendusmeelsust ja riskijulgust;
- 4) analüüsib ettevõtete, riikide ja maailmamajanduse kujunemist ning toimimist, mõistab üksikisiku, ettevõtete ja riikide koostööd ja vastutust globaalsete probleemide lahendamisel ja jätkusuutliku arengu tagamisel.

4.2. Valikõppeaine kirjeldus

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse valikkursused selgitavad majanduse põhialuseid ja ühiskonnas toimuvaid majandusprotsesse, ettevõtluse rolli inimeste ja ühiskonna vajaduste ja probleemide lahendamisel. Kursuste sisu aitab paremini mõista inimese ja keskkonna vastastikuseid seoseid ning ressursinappust, mis sunnib riike, ettevõtteid ja inimesi tegema väga erinevaid valikuid ning langetama õiglasemaid otsuseid säästva eluviisi kasuks.

Õpilased saavad teavet ettevõtja ameti ja erinevate elukutsete, elukutsetele esitatavate nõuete ja erinevate töövormide kohta, analüüsivad tööturu nõudmisi ja pakkumisi, töötaja ja tööandja (ettevõtja) rolli, õpivad nägema ja hindama oma soove ning võimalusi elukutsevalikuks.

Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja õpilase igapäevaeluga ning majanduses toimuvaga seostatult.

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse valikaine koosneb kahest kursusest: „Majandusõpetus“ ja „Ettevõtlusõpetus“, mõlema maht on 35 tundi.

Majandusõpetuse kursus on jagatud seitsmeks suuremaks teemaks: majanduse olemus, nõudmine ja pakkumine turul, inimene kui ressurside omanik, ettevõtlik töötaja ja rahatark tarbija, ettevõtlus, raha ja finantsmajandus, valitsuse osa majanduses ja rahvusvaheline majandus.

Ettevõtlusõpetuse kursus on jagatud neljaks suuremaks teemaks: ettevõtluskeskkond, ettevõtte alustamine, turg ja turundus ning finantsid

4.3. Lõiming

Majandus- ja ettevõtlusõpetuse valikkursused võimaldavad lõimingut kõigi riiklikus õppekavas olevate ainetega. Väga oluline on lõiming **matemaatika ja informaatikaga, eesti ja võõrkeelte, geograafia ja teiste loodusainetega, ajaloo- ja ühiskonnaõpetusega** ning need valikkursused toetavad **karjääriõpet ja elukutsevalikut**.

Üldpädevusi kujundatakse õpilaste ja õpetajate vahelises koostöös ning lõimingus teiste õppeainetega. Õpilase teabe ja tehnoloogiapädevuse arendamiseks kasutatakse õppes nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid ja veebikeskkondi; matemaatikapädevust toetavad tabelite, diagrammide lugemine ja koostamine, majandusarvutused; suhtluspädevust toetavad funktsionaalne lugemine, info analüüs, arutus- ja esinemisoscuse kujundamine, sõnavara täienemine erinevate infoallikatega töötamisel, teemakohaste mõistete tundmine; enesemääratluspädevust toetab enda isikuomaduste ja ettevõtlikkuse hindamine ning analüüs.

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – ettevõtliku töötaja ja ettevõtja karjäär;

Tehnoloogia ja innovatsioon – uudsete ideede leidmine ja tehnoloogia võimalused nende elluviimiseks, IKT vahendite kasutamine;

Keskkond ja jätkusuutlik areng – ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus, keskkonnasäästlik tootmine ja tarbimine;

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – aktiivne osalemine rühmatöös, äriidee või projekti teostamisel;

Väärtused ja kõlblus –tarbija vajaduste mõistmine, ettevõtja eetika;

Teabekeskond ja kultuuriline identiteet – info leidmine kohaliku ettevõtluse kohta, kultuurilisi eripärasid arvestav ettevõtluskeskkond.

4.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Kahe valikkursuse maht on 35 + 35 tundi. Õppetegevust kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava üldpädevustest, eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Õpetaja võtab aluseks majandusõpetuse ja ettevõtlusõpetuse valikkursuste kavad ja õppeprotsessi kirjeldused, arvestab enda pädevust (nt on õpetajal majandusharidus, hea projektijuhtimise või ettevõtlusalane kogemus), kooli ja piirkonna võimalusi ning õpilaste ettepanekuid.

Majandus- ja ettevõtlusõpetuses rakendavad õpilased nüüdisaegseid infotehnoloogilisi õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, kasutavad, analüüsivad ja hindavad mitmesugust ajakohast statistikat. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemi- ja tegevuspõhiselt ning seostatult õpilase igapäevaeluga ja majanduses toimuvaga. Õppeprotsessis on olulisel kohal uurimuslik tegevus, arutelu, diskussioon, ajurünnak, väitlus; rollimäng, rühmatöö, projektides osalemine, praktilised ülesanded, õppekäigud ettevõttesse ja asutustesse, kohtumised erinevate elukutsete esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töövarjana töökohal; allikmaterjali, info ja juhtumite kriitiline analüüs, referaatide ja lühiaurimuste koostamine jms.

Vähemalt viis tundi mõlema ainekava mahust rakendatakse erinevateks kohtumisteks ja õppekäikudeks vastavalt kohalikele võimalustele. Õppetegevuse kavandamisel õpetaja planeerib koostööd erinevate partneritega ning võimaluse korral lõimida õpet programmide ja õppematerjalidega, mis toetavad ettevõtlikkuspädevuse, finantskirjaoskuse ja või ettevõtlusega tegelemiseks vajalike pädevuste arengut.

Majandusõpetuse valikkursuse maht on 35 tundi. Majandusõpetuse üheks õppevormiks on majanduse modelleerimise ülesannete lahendamine, mis võimaldab õpilastel omandada majanduse põhiprintsiipide vahelisi seoseid. Majandusõpetus võib anda sisendi uurimusliku töö läbiviimiseks gümnaasiumi lõpetamise tingimusena.

Ettevõtlusõpetuse valikkursuse maht on 35 tundi. Ettevõtlusõpetus tugineb ettevõtlusõppe programmi raames välja töötatud ettevõtluspädevuse mudelile. Ettevõtlusõpetus võib anda sisendi praktilise või uurimusliku töö läbiviimiseks gümnaasiumi lõpetamise tingimusena.

Ettevõtlusõpetuse kursuse läbimiseks saab kasutada järgmisi võimalusi:

- 1) õpilasfirma programm, mille raames viiakse läbi praktiline tegevus ettevõtte loomisest kuni lõpetamiseni;
- 2) äriplaani või ärimudeli koostamine, mille käigus tehakse teoreetiliselt läbi ettevõtte loomiseks vajalikud etapid äriideest finantsarvutusteni;
- 3) õpetaja võib omal valikul kombineerida eelnevaid meetodeid – osa õpilasi osaleb õpilasfirmas, teised teevad projekte jne;
- 4) kool ja õpetaja valivad ise meetodid ja oma õpetamise teekonna, kuidas ainekavas nimetatud õpitulemusteni jõuda.

4.5. Hindamise alused

Valikaine õpitulemuste hindamine lähtub gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse teadmisi ja nende rakendamise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi. Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Majandusõpetuse kursuse hinne võib kujuneda kontrolltööde, praktiliste tööde ning iseseisvate tööde või ettekannete hinnetest ja hindamisel arvestatakse kooli hindamisjuhendit.

Sõltuvalt valitud õpetamismeetodist võib ettevõtluskursuse sooritada lõputöö, õpilasfirma tegevusaruande, äriplaani esitamise ja kaitsmisega või kontrolltööde, praktiliste tööde ja hindamisülesannete tulemuste esitamisega iga teema kohta.

4.6. Õppekeskkonna kujundamine

Õppekeskkond toetab kavandatavate õpiväljundite saavutamist, soodustab loovust ning kriitilise mõtlemise oskust, arendavate ülesannete lahendamist ja praktiliste tegevuste läbiviimist igapäevaeluga seostatult.

Õpilaste teabe ja tehnoloogiapädevuse arendamiseks kasutatakse õppes tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

Kool korraldab õpet vastavalt püstitatud eesmärkidele ning selleks valitud meetoditele. Õpet viiakse läbi klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, kasutada internetiühendust ning näidata audiovisuaalset materjali.

Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet ja õppekäike väljaspool kooli (nt ettevõtetes, asutustes) ning erinevate elualade spetsialistide kaasamist õppe läbiviimisesse.

4.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine

KURSUS „MAJANDUSÕPETUS“

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab ja selgitab majandusringlust ja majandussüsteeme, turumajanduse põhimõtteid ja kasutab majanduse põhimõisteid;
- 2) tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena;
- 3) teeb eesmärgipäraseid säästlikke valikuid tarbimisel ja finantsteenuste kasutamisel;
- 4) tähtsustab haridust ja elukestvat õppimist karjääriteel ja tööturul, oskab vormistada elulookirjeldust ja kaaskirja;
- 5) tunneb ettevõtluse põhimõisteid, analüüsib ettevõtete rolli turumajanduses;
- 6) selgitab kvalifitseeritud tööjõu, innovaatilise tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsesest mõju tootlikkusele;
- 7) mõistab raha väärtust, analüüsib keskpanga rolli raharingluse korraldajana ning kommertsbankade ülesandeid maksete teostajana ja vahendajana raharingluses;
- 8) mõistab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, maksude tähtsust ühiskonna toimimisel ning valitsuse poliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, ühishüviste ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- 9) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi rahvusvahelises majanduses, mõistab jätkusuutliku majanduse globaalseid eesmärke ja probleeme, väärtustab keskkonda.

Õppesisu

Teema: Majanduse olemus (5 tundi)

Soovid ja vajadused. Nappus ja kompromiss, alternatiivkulu. Majandusringlus. Majanduse põhivalikud: Mida? Kuidas? Kellele? Tootmistegurid: loodusressursid, inimressursid ja kapital. Tootmisvõimaluste piir. Turumajanduse alused: eraomand, hinnasüsteem, turukonkurents. Majandussüsteemid: turu-, käsu-, tava-, ja segamajandus. Majandusteaduse harud mikro- ja makroökonomika.

Põhimõisted: nappus, alternatiivkulu, kompromiss, kasumimotiiv, tootmisvõimaluste piir, konkurents, mikroökonomika, makroökonomika

Teema: Nõudmine ja pakkumine turul (3 tundi)

Nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudluse ja pakkumise muutused, neid mõjutavad tegurid. Turuhind ja turu tasakaal, defitsiit ja ülepakkumine.

Põhimõisted: nõudlus, pakkumine, tasakaaluhind, nõudluselastsus, hinnamõju, defitsiit, ülepakkumine.

Teema: Inimene kui ressurside omanik, ettevõtlik töötaja ja arukas tarbija (6 tundi)

Isiklik ja pere eelarve. Pere ressurside rakendamine. Arukas rahakasutus, säästmine, laenamine, investeerimine, pension ja kindlustus. Tarbija ja arukas tarbimine, tarbijakaitse. Tööjõud ja tööhõive tööturul, tööpuuduse liigid. Nõuded haridusele ja pädevusele töökohal, oskuste ja kogemuste tähtsus, elukestev õpe ja isiklik areng. Tööle kandideerimine, elulookirjelduse ja kaaskirja koostamine, töölevõtu vestlus. Erinevad lepingulised töövormid. Palgad. Maksud ja maksed töötasult. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Põhimõisted: investeerimine, liitintress, tööturg, töötaja, tööandja ja töötu, CV ja kaaskiri, tööleping, käsundus- ja töövõtuleping, renditöö, kaugtöö, sotsiaalmaks, tulumaks, töötuskindlustusmaks, pensionikindlustusmaks.

Teema: Ettevõtlus (5 tundi)

Kasumimotiiv ja ettevõtlikkus. Äriideed ja ettevõtte edutegurid. Innovatsiooni, tehnoloogia, tootlikkuse ja kvalifitseeritud tööjõu tähtsus ettevõtluses. Ettevõtte vormid Eestis. Ettevõtte alustamine ja rahastamine. Toodete ja teenuste hinna kujunemine. Turg ja turundus. Ettevõtete väärtpaberid ja börs. Vastutustundlik ja sotsiaalne ettevõtlus. Ringmajandus. Ettevõtluse roll majandusringluses ja riigis.

Põhimõisted: ettevõtlikkus ja ettevõtlus, äriidee, ärimudel ja äriplaan; FIE, osäühing, aktsiaselts, täis- ja usaldusühing, tulundusühistu, frantsiis, iduettevõtte; MTÜ ja sihtasutus; vastutustundlik ja sotsiaalne ettevõtlus; ringmajandus; algkapital, omakapital ja võõrkapital, börs; omahind, innovatsioon ja tootlikkus, mastaabisääst, kvaliteet; turundus, sh digiturundus, sihtrühm ja väärtuspakkumine; ettevõtte tasuvus ja kasum. Ettevõtte palgafond ja maksud-käibemaks, sotsiaalmaks, tulumaks.

Teema: Raha ja finantsmajandus (5 tundi)

Raha funktsioonid ja roll majanduses. Pangandussüsteem, keskpanga ja kommertsbankade ülesanded raharingluses. Finantsasutuste pakutavad teenused. Eesti ja eurosüsteemi rahanduspoliitika. Finantssüsteemi toimimine- raha väärtuse muutumine ja hinnastabiilsuse tagamine, inflatsiooni ja deflatsiooni mõju majanduses. Tarbijahinnaindeks.

Põhimõisted: raha funktsioonid, raha aegväärtus, eurosüsteem, hinnastabiilsus, inflatsioon, deflatsioon, tarbijahinnaindeks, krüptovara.

Teema: Valitsuse osa majanduses (5 tundi)

Valitsuse roll majanduses ja ülesanded turu reguleerimisel. Riigieelarve moodustamine, tulud ja kulud. Eesti riigi eelarve, eelarve puudujääk ja riigivõlg. Erinevad maksusüsteemid, nende eelised ja puudused. Otsesed ja kaudsed maksud Eestis, maksupoliitika. Fiskaal- ja monetaarpoliitika. Majanduse tsüklilisus, valitsuse roll riigi stabiilse arengu tagamisel.

Põhimõisted: välismõjud, ühishüvised, riigieelarve; proportsionaalne, progressiivne ja regressiivne maksusüsteem, otsesed ja kaudsed maksud; fiskaal- ja monetaarpoliitika, majandustsüklid.

Teema: Rahvusvaheline majandus (5 tundi)

Riikide võrdlemine ja rühmitamine erinevate majandusnäitajate alusel: sisemajanduse kogutoodang, inimarengu indeks, tarbijahinnaindeks. Rahvusvaheline majandus, riikide suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine. Kaupade eksport, import, kaubanduspiirangud. Rahvusvahelised maksed -valuutad, valuutaturg ja vahetuskursid, maksebilanss ja jooksevkonto. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid, Euroopa Liit ja vabakaubandus. Globaliseerumine maailmamajanduses, riikide erinev arengutase ja tööränne, ressursside ammendumine ja keskkonnaprobleemid. Jätkusuutlik majandus ja õiglase kaubandus.

Põhimõisted: sisemajanduse kogutoodang (SKT), inimarengu indeks (IAI), tarbijahinnaindeks (THI); suhteline ja absoluutne eelis, spetsialiseerumine; vabakaubandus ja kaubanduspiirangud- tollimaks, kvoodid, standardid, dumping; maksebilanss ja jooksevkonto; globaliseerumine, jätkusuutlik majandus, õiglase kaubandus;

Hindamine

Valikaine õpitulemuste hindamine lähtub gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus.

Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Hindamismeetod: arvestus. Hindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“.

Õpilased osalevad loengutes, seminarides ning praktilistes tegevustes ja esitavad õigeaegselt iseseisvad tööd, mis on positiivselt sooritatud. Tööd peetakse arvestatuna kui see on tehtud õigeaks ajaks ja vastab esitatavatele nõuetele. Tööd peetakse mittearvestatuna juhul kui see ei vasta nõuetele, täidetud ebakorrektselt või ei ole esitatud määratud tähtajaks.

Kirjalikud tööd

Hindamisel tuleb lähtuda järgmisest skaalast:

- hinne „Arv“ („arvestatud“), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;
- hinne „MARv“ („mittearvestatud“), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Paaris- ja rühmatööd

Õpetaja hindab õpilase teadmisi ja oskusi praktiliste tööde (rühmatööd, paaristööd) põhjal:

- paaristöös hinnatakse aja kasutust (aja limiidi piires täideti ülesanne edukalt), ülesande lahendust (õpilased lahendasid antud ülesande), tööpanus (mõlemad osapooled on aktiivsed), ülesandes püstitatud eesmärkide teostamist (ülesandele püstitatud eesmärkidest saadi aru ja täideti see edukalt), arusaamise ülesandest (saadi aru ja ei vajanud lisajuhendamist);
- rühmatöös hinnatakse ülesannete jagamist (ei tekkinud mingeid probleeme), arvamuste ärakuulamine (rühmajuht kuulas ära kõigi arvamused), rühmajuhi otsuseid (rühmajuht tegi otsuseid enamuse arvamuse põhjal), meeldetuletuseid (esitasime töö õigel ajal

rühmajuhi meeldetuletuseta), hinnangu rühmajuhile (rühmajuht täitis oma ülesandeid hästi).

Kursuse “Arvestatud” pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest) üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mittearvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

Kursusehinne kujuneb praktiliste tööde koondhinde alusel. Kooliastmehinne kujuneb kahe valikkursuse põhjal.

KURSUS „ETTEVÕTLUSÕPETUS“

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab, analüüsib ja hindab erisuguseid võimalusi ettevõtluseks;
- 2) on ettevõtlik ja tunneb ettevõtluse põhimõisteid;
- 3) teab, mida teha oma ettevõtte asutamiseks ja juhtimiseks;
- 4) suhtub positiivselt ettevõtlusesse ning oskab hinnata endas ettevõtjale vajalikke omadusi ja neid arendada;
- 5) saab aru turgude toimimisest ja kavandab turundusstrateegia;
- 6) koostab lihtsa ärimudeli, hindab vajalikke ressursse ja kavandab nende kasutamist;
- 7) mõistab ja selgitab majandusringlust ja maksusüsteemi, teeb eesmärgipäraseid valikuid finantsteenuste kasutamisel.

Teema: Ettevõtluskeskkond (5 tundi)

Ettevõtlikkus ja ettevõtlus; ettevõtte, ettevõtja roll ja vastutus; ettevõtluskeskkond, ettevõtluse võimalused ja riskid; äriidee ja selle kavandamine, rühmatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, tööjaotus, aja planeerimine); ettevõtluse rolli ja olulisuse mõtestamine ühiskonna toimimisel.

Põhimõisted: ettevõtlikkus, ettevõtlus, äriidee, tööandja, ettevõtluskeskkond, SWOT analüüs.

Teema: Ettevõtte alustamine (9 tundi)

Ettevõtlusvormid, ärimudeli või äriplaani koostamine ja analüüsimine, ettevõtte asutamise tingimused ettevõtte põhikirja jt asutamiseks vajalike dokumentide koostamine, ettevõtte tegevuse planeerimine, ressursid (tööjõud, tooraine, kapital), kasum, ettevõtte tasuvus ja selle hindamine enda ärimudelis.

Põhimõisted: ettevõtluse põhivormid FIE, osäühing, aktsiaselts täis- ja usaldusühing, tulundusühistu, frantsiis, iduettevõtte; MTÜ ja sihtasutus ettevõtluses; sotsiaalne ja vastutustundlik ettevõtlus, ringmajandus; algkapital, ressursid, investeerimine, ärimudel ja äriplaan, strateegiline juhtimine, missioon, visioon; väärtuspakkumine, ettevõtte tasuvus.

Teema: Turg ja turundus (10 tundi)

Nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal, konkurents, turunduse eesmärgid ja -tegevused. Toote ja teenuse, tarbija ja turu analüüs, sihtrühma määratlemine ja turundustegevuste valimine. Konkurentsi analüüs ja turueeliste selgitamine. Turundusmeetmed ja reklaam. Ärieetika.

Põhimõisted: turundus, müügistrateegia, reklaam, turu segmenteerimine, sihtrühm, digiturundus; nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal, konkurents, bränd ja kaubamärk.

Teema: Finantsid (7 tundi)

Ärimudeli või Õpilasfirma tulude ja kulude arvestus, ressursside säästlik kasutus, püsi- ja muutuvkulud, omahind ja müügihind, töö tootlikkuse ja kvaliteedi tähtsus hinna kujunemisel; majandusarvestuse põhimõtted ja reguleerivad õigusaktid, eelarve, bilansi ja kasumiaruande koostamine.

Põhimõisted: finantseerimine ja investeerimine, eelarve, püsi- ja muutuvkulud, omahind, tootlikkus, bilanss, aktiva, passiva, käive, maksud ja maksed.

Hindamine

Valikaine õpitulemuste hindamine lähtub gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus.

Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu aredatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Hindamismeetod: arvestus. Hindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“.

Õpilased osalevad loengutes, seminarides ning praktilistes tegevustes ja esitavad õigeaegselt iseseisvad tööd, mis on positiivselt sooritatud. Tööd peetakse arvestatuna kui see on tehtud õigeaks ajaks ja vastab esitatavatele nõuetele. Tööd peetakse mittearvestatuna juhul kui see ei vasta nõuetele, täidetud ebakorrektselt või ei ole esitatud määratud tähtajaks.

Kirjalikud tööd

Hindamisel tuleb lähtuda järgmisest skaalast:

- hinne „Arv“ („arvestatud“), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;
- hinne „MARv“ („mittearvestatud“), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Paaris- ja rühmatööd

Õpetaja hindab õpilase teadmisi ja oskusi praktiliste tööde (rühmatööd, paaristööd) põhjal:

- paaristöös hinnatakse aja kasutust (aja limiidi piires täideti ülesanne edukalt), ülesande lahendust (õpilased lahendasid antud ülesande), tööpanus (mõlemad osapooled on aktiivsed), ülesandes püstitatud eesmärkide teostamist (ülesandele püstitatud eesmärkidest saadi aru ja täideti see edukalt), arusaamise ülesandest (saadi aru ja ei vajanud lisajuhendamist);
- rühmatöös hinnatakse ülesannete jagamist (ei tekkinud mingeid probleeme), arvamuste ärakuulamine (rühmajuht kuulas ära kõigi arvamused), rühmajuhi otsuseid (rühmajuht tegi otsuseid enamuse arvamuse põhjal), meeldetuletuseid (esitasime töö õigel ajal rühmajuhi meeldetuletuseta), hinnangu rühmajuhi (rühmajuht täitis oma ülesandeid hästi).

Kursuse „Arvestatud“ pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnetealusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest)

üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mittearvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

Kursusehinne kujuneb praktiliste tööde koondhinde alusel. Kooliastmehinne kujuneb kahe valikkursuse põhjal.

5. “RIIGIKAITSEÕPETUS“

5.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Riigikaitseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) on Eestile lojaalne kodanik, kellel on positiivne hoiak ja valmidus vajaduse korral Eestit kaitsta ning kes tegutseb lähtuvalt õigusriigi põhimõtetest;
- 2) järgib demokraatlikke väärtusi, üldkehtivaid moraalinorme ja eetika põhimõtteid ning aktsepteerib inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi;
- 3) teab riigikaitse korraldust ja riigikaitse seotust erinevate ühiskonnaelu valdkondadega;
- 4) väärtustab riigikaitset, Kaitseväge ja vabatahtlikku tegevust Kaitseliidus ja on motiveeritud vaba tahte alusel läbima ajateenistust;
- 5) on omandanud esmased oskused hädaolukordades adekvaatseks käitumiseks, on abivalmis ja vastutustundlik kodanik;
- 6) hindab erinevatest teabekanalitest (sh digitaalsetest) saadud info asjakohasust ja usaldusväärsust ning käitub sellest lähtuvalt vastutustundliku kodanikuna, toetades ühiskonna demokraatlikku arengut;
- 7) kasutab asjakohast digitehnoloogiat, on teadlik digikeskkonna ohtudest, järgib ka digikeskkonnas moraali- ja väärtuspõhimõtteid;
- 8) kirjeldab väe- ja põhilisi relvaliike ja nende funktsioone;
- 9) kirjeldab maaväe allüksuseid alates jaost kuni diviisini.

5.2. Valikõppeaine kirjeldus

Riigikaitseõpetus on valikõppeaine, mille maht on kaks kursust, s.o 70 tundi.

Üks kursus („Riigikaitse“ 35 tundi) moodustab teoreetilise osa, mis on koolidele kohustuslik, ning teine kursus („Praktiline õpe välilaagris“ 35 tundi) on praktiline kursus, mille viib läbi Kaitseliidu või Kaitseväge struktuuriüksus.

TALLINNA MUSTJÕE GÜMNAASIUMI
GÜMNAASIUMIASTME ÕPPEKAVA
LISA 8 Valikõppeained

Praktilise kursuse, s.o välilaagris osalemise eeldus on teoreetilise kursuse vastava osa läbimine. Valikaine teoreetilist kursust läbimata ei ole võimalik osaleda kursusel „Praktiline õpe välilaagris“.

Kool korraldab riigikaitseõpetuse oma võimaluste järgi kas teoreetilise ja praktilise osa lõimitult või eraldi kursustena. Teoreetiline ja praktiline õpe on ainekavas õpeteemade all lõimitult. Õpetaja valikul käsitletakse teatud teemasid süvitsi ja teatud teemasid ülevaatlilikult, et vältida õpilase ülekoormatust.

Laskeväljaõpet viiakse läbi võimaluse korral kursuse „Praktiline õpe välilaagris“ raames Kaitseleidu või Kaitseväe ohutuseeskirjade ja väljaõpet reguleerivate eeskirjade alusel. Kui see ei ole võimalik, siis laskeõppe tulemust ei taotleta. Laskeõppe õpitulemuste saavutamata jäämine ei mõjuta kursuse üldist arvestamist.

Riigikaitseõpetus koosneb kahest kursusest. Kursus „Riigikaitse“ on kohustuslik valikaine, mille maht on 35 ak/h ning tuleb läbida kõikidel gümnaasiumi õpilastel. Kursus „Praktiline õpe välilaagris“ on samuti 35 ak/h, kuid on riikliku ainekava raames õpilastele vabatahtlik ning viiakse läbi Kaitseleidu või Kaitseväe üksuste poolt. Kursuse tundide jaotus on indikatiivne ning ei seo õpetajat sellistes raamides õpet läbi viima. Selle väljatöötamisel on võetud aluseks õpetajate ja Kaitseleidu sisend selle osas, kui kaua teema edasiandmiseks aega teoreetiliselt võib kuluda. Mitmeid teemaplokke on võimalik omavahel lõimida ja sellest tulenevalt ka mahud muutuvad.

Riigikaitse kursus	Maht
Eesti sõjaajalugu	3
Tänapäeva sõjalised kriisid, sõjad ja relvakonfliktid	9
Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning riigikaitse juhtimine	8
Kaitseväeteenistus	2
Riviõpe	1
Relvaõpe ja ohutus	2
Topograafia ja orienteerumine	2
Esmaabi	2
Siseturvalisus ja elanikkonnakaitse	6

5.3. Lõiming

Riigikaitseõpetus annab võimaluse lõimida teemasid erinevate õppeainetega:

Ajalugu – Eesti sõjaajalugu (Eesti ajalugu I ja II), erinevad kriisid läbi ajaloo (lähiajalugu II, III);

Ühiskonnaõpetus – kuidas mõjutavad kriisid poliitilist maastikku, üldine riigikaitsekorraldus ning sise- ja välisriiklikud organisatsioonid;

Füüsika – ballistika ja massihävitusrelvad, elanikkonnakaitse;

Geograafia – topograafia ning praktilise väljundina maastikul liikumine ning varjumine;

Liikumisõpetus – topograafia ja orienteerumine, füüsiline ettevalmistus ning rivilised liikumised, kaitseväe füüsilise võimekuse kontrolltesti sooritamine;

Võõrkeeled – rahvusvaheline NATO terminoloogia, liitlasvägesid puudutav informatsioon;

Muusikaõpetus – rivilaulud ja sellega seotud ajalugu;

Bioloogia – bioloogilised relvad, reostus.

5.4. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine

Gümnaasiumi ülesanne on noore ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

Riigikaitseõpetuse õppimine peab olema võimalikult lähedalt seostatud igapäevaeluga. See avardab riigikaitseõpetuse rakendusliku suuna võimalusi noorte jaoks. Senisest rohkem tuleb töötada erinevate e-riigi vahenditega (riigiportaal, e-teenused, teabepäring, õigusaktid internetis sh. kaitseväeteenistuse veeb). Siiski tuleb õppetegevuses arvestada õpilaste kõlbelisi ja usulisi tõekspidamisi, õppetegevuse käigus ei tohiks õpilane tunda ennast survestatuna vaid õpetaja ülesanne on siduda riigikaitse teemad ära igapäevaeluga ja põhjendada arusaadavalt õpiväljundeid ja eesmärged.

Õppeprotsessis on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille abil omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise ja läbiviimise, kriitilise

mõtlemise, tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Õppeprotsessis on olulisel kohal aktiivõppe meetodid nagu arutelud, praktilised õppused, õppekäigud. Võimalusel viia õpet läbi ka väljaspool klassikeskkonda nagu näiteks väeosades või muuseumites ning lisaks kasutada e-õppe võimalusi.

Riigikaitse kursus eeldab, et õpetajal on riigikaitseline taust ja kogemus kas tegevväelasena, reservväelasena, kaitseleitlasena, päästja või politseinikuna või muu riigikaitse rolli täitjana. Õpitulemuste saavutamisel on oluline roll õpetaja suhtumisel ja pedagoogilistel oskustel. Igal tegevusel peab õpetaja arvestama kursuse põhieesmärgi – kaitsetahte kasvatamist, oma rollist riigikaitse ja erinevatest võimalustest riigikaitsele panustamiseks. Kursus peab tekitama õpilastes huvi valdkonna vastu laiemalt ja kasvatama soovi rohkem juurde õppida ja ise panustama. Soovitatav on kursuse läbinud õpilastega kontakti hoidmine kuni ajateenistuse läbimiseni. Võimaluse korral kannab õpetaja tunde andes vormiriietust.

Riigikaitse kursuse ajal on soovitatav koostöös kehalise kasvatusõpetajaga viia läbi kehaliste võimete kontrolltest eesmärgiga hinnata füüsilist võimekust võrreldes kaitseväe kehtestatud normidega. Võimalusel teeb õpetaja testi läbi koos õpilastega.

Tundide ettevalmistamisel arvestada õpilaste vanusega – G2 ja G3 astmes on võimalik tekitada rohkem sisulist arutelu. G1 õppeaasta alguses toimuvatel kursustel vältida õpilase arvamusel põhinevat riigikaitse arutelusid.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;

- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, näitus, raamatukogu, arvutiklass, lahingupaik, väeosa ja teised riigikaitsealised institutsioonid, sh kaitseväge õppeasutused, jne;
- 7) kasutatakse nüüdisaegseid e-õppekeskkondi ja -vahendeid ning õppijakeskseid õppemeetodeid;
- 8) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega, et toetada õpilase kujunemist aktiivseks, abivalmiks ja vastutustundlikuks kodanikuks ning iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks;
- 9) õppetegevus välilaagris viiakse läbi Kaitseväge ja Kaitseliidu ohutuseeskirjade ja väljaõpet reguleerivate eeskirjade alusel.

5.5. Hindamise alused

Hindamise korraldus lähtub kooli õppekavas sätestatust. Arvestades riigikaitseõpetuse õpitulemusi ning asjaolu, et tegemist on kohustusliku valikaine kursusega on soovitatav kasutada mitmeeristavat hindamist (arvestatud, mitte arvestatud). See annab võimaluse arvestada õpilaste erineva õpivõimekusega, kõlbeliste ja usuliste tõekspidamistega.

Hindamise eesmärk on saada ülevaade kursuse õpitulemuste saavutatuselt ja õpilase individuaalsest arengust lähtudes kursuse eesmärkidest. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamist kui ka õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste (eeskätt sotsiaalne ja kodanikupädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, digipädevus) saavutatust. Laagris hinnatakse praktilisi sooritusi. Ohutu relvakäsitsemise testi positiivne sooritus on kohustuslik enne praktilisel laskeharjutusel osalemist. Soovitatav on hinnata praktilisi sooritusi samuti mitmeeristavalt. Arvestamata võib soorituse, kui eksitakse orienteerumisel või ei tabata laskeharjutusel sihtmärki.

Riigikaitseõpetuse õpiväljundid on saavutatavad mitmeeristavat hindamist kasutades läbi arutelude, mõtteülesannete, seoste leidmise jmt. Hindamisel on võimalik rakendada erinevaid mälumänguformaate (kahoot, Kuldvillak, Kes tahab saada miljonäriks? jne)

Õpetaja kohustus on tutvustada hindamis põhimõtteid ja muid reegleid esimeses, kursust sissejuhatavas tunnis.

5.6. Õppekeskkonna kujundamine

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kuid võimaldab õpet ja õppekäike ka väljaspool klassiruumi.

Välilaager toimub Kaitseleidu või Kaitseväge struktuuriüksuses või nende poolt korraldatud kohas. Välilaagris kasutatakse individuaal- ja allüksuse varustust ning õpitulemuste saavutamiseks vajalikke õppevahendeid. Relva- ja laskeõpe viiakse läbi vaid juhul, kui on võimalik tagada õppeks vajalikud tingimused, vahendid ja pädevad õppe läbiviijad.

Sotsiaalne ja vaimne õppekeskkond põhineb lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel. Kõiki õpilasi koheldakse eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende eneseväärikust ja isikupära. Õpetajad ja välilaagri läbiviijad loovad klassiruumis ja välilaagris õpilastele võimaluse näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega. Märatakse ja ennetatakse õpilaste omavahelist kiusamist ning vägivalda.

5.7. Kursuste õpitulemused, õppesisu ja hindamine

I KURSUS „RIIGIKAITSE

Eesti sõjaajalugu

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) seletab näidete kaudu, kuidas sõjapidamine on ajaloo jooksul muutunud ning selgitab sõdade mõju ühiskonnale ja inimeste saatusele (oma perekonna näitel);
- 2) nimetab Eesti ja Euroopa sõjaajaloo tähtsamaid sündmusi ning nende põhjusi maailma ajaloo kontekstis; analüüsib sõja tagajärgi ja mõju ning seoseid ühiskondlike protsessidega;
- 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid sõda, sõjaajalugu, sõjandus, sõjateadus, strateegia, taktika, heidutus, üldine sõjaväekohustus, palgasõjavägi, massiarmee;
- 4) teab, kes olid Michael Andreas Barclay de Tolly, Johan Laidoner, Aleksander Tõnisson,
- 5) Julius Kuperjanov ja Johan Pitka, ning iseloomustab nende tegevust;
- 6) kirjeldab Eesti riigikaitse taasloomist.

Õppesisu

Sõjapidamise muutus ajaloo jooksul. Sõja mõiste. Sõjapidamisest vana- ja keskajal. Palgaväe teke. Üleminek üldisele sõjaväekohustusele. Alalised armeed, regulaararmee, massiarmeed. Ohvitserkonna kujunemine. Tehnika mõju sõjandusele. Sõda ja majandus. Sõjavastane liikumine. Sõjapidamise ulatus (maailmasõjad) ja sotsiaalne mõju 20. sajandi. Rahvasteliit.

Eesti sõjaajalugu üldise sõjaajaloo kontekstis. Ristisõdade ajastu ja muistne vabadusvõitlus. Eestlaste sõjaline organisatsioon muinasajal. Malev. Suurriikide võitlused Vana-Liivimaa pärast. Saja-aastase sõja sündmused Eestis (1558–1661). Põhjasõda ja selle tagajärjed Eestile. Vene impeeriumi sõjad ja Eesti. Sõjalised koormised. Sõjaväeteenistus Eesti alal. Sõjalised kaitserajatised. Esimene maailmasõda ja Eesti iseseisvuse sünn. Rahvusväeosad. Vabadussõda 1918–1920. Kooliõpilaste roll Vabadussõjas. Tartu rahu. Eesti riigikaitse 1920–1940. Teine maailmasõda ja Eesti. Eestlased Saksa armees ja Punaarmees. Soomepoisid. Metsavendlus.

Okupatsiooniar mee kohalolek. Mõjud ühiskonnale, keskkonnale ja majandusele. Eestlased Nõukogude armees. Nõukogude armee lahkumine Eestist.

Eesti riigikaitse taastamine. Valikud Eesti riigikaitse taasloomisel. Eesti riigikaitsepoliitika kujunemine ning riigikaitsestruktuuride peamised suunad ja **olulisemad sündmused.**

Tänapäeva sõjalised kriisid, sõjad ja relvakonfliktid

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) toob näiteid 20. sajandi teise poole ja nüüdisaegsete sõjaliste kriiside ja konfliktide kohta, analüüsib nende tunnuseid, põhjusi ja arenguid;
- 2) kirjeldab rahvusvahelise julgeolekukeskkonna erinevaid arenguetappe ning võrdleb külma sõja aegset ja tänapäevast julgeolekukeskkonda;
- 3) iseloomustab peamisi julgeolekuga tegelevaid rahvusvahelisi organisatsioone (NATO, EL, ÜRO, OSCE);
- 4) nimetab massihävitusrelvade põhitüüpe, kirjeldab nende kasutamise eesmärgi ja tagajärgi;
- 5) iseloomustab ja kasutab kontekstis mõisteid sõjaline kriis ja konfliktid, infosõda ja hübriidsõda, traditsiooniline ja asümmeetriline oht, küberturvalisus, psühholoogiline kaitse, massihävitusrelv, terrorism, heidutus.

Õppesisu

Rahvusvahelised kriisid ja konfliktid 20. sajandi teisel poolel valitud näidete toel. Julgeoleku riskid ja ohud, rahvusvaheline poliitika ja selles osalejad, riikidevahelised suhted.

Kollektiivne kaitse ja julgeolek: ÜRO, NATO, Euroopa Liit. Rahvusvahelise sekkumise põhjused ja tagajärjed. Kriisid ja kriisikolled külma sõja ajal: Korea sõda, Kuuba kriis, Vietnami sõda. Rahvusvahelised rahuoperatsioonid. Tuumaajastu. Võidurelvastumine ja relvastuskontroll. Rahvusvaheline humanitaarõigus: eesmärk ja otstarve. Punase Risti tegevus konfliktides. Relvastuse areng.

Nüüdisaegsed rahvusvahelised konfliktid (alates 1990. aastast). Asümmeetrilised ohud. Infosõda, infooperatsioonid, informatsiooniline mõjutustegevus. Hübridrünnakud ja -sõda. Küberkonfliktid ja küberturvalisus. Psühholoogiline kaitse. Relvastuse areng.

Massihävitusrelvad (tuumarelv, bioloogiline relv, keemiarelv). Liigid ja toime ning kahjustavad mõjud. Relvade kasutamine ajaloos. Massihävitusrelva leviku piiramine. Kaitsevahendite areng. Kaitsevahendid erinevatele massihävitusrelva tüüpidele. Individuaalsed ja kollektiivsed kaitsevahendid.

Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning riigikaitse juhtimine

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab Eesti riigikaitse laia käsituse põhimõtteid, eesmäärke ning üldist korraldust;
- 2) kirjeldab Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhijooni rahvusvaheliste suhete ning Euroopa ja maailma julgeoleku kontekstis;
- 3) nimetab Eesti peamised julgeolekuohud;
- 4) kirjeldab Eesti riigikaitse juhtimist ja nimetab erinevate osapoolte ülesanded;
- 5) nimetab Kaitseväge ja Kaitseliidu ülesandeid ja kirjeldab nende struktuuri ja oskab neid võrrelda;
- 6) kirjeldab Kaitseväge ja Kaitseliidu traditsioone ning sümbolikat; tunneb ära kaitseväelase vormiriietuse, aastmetunnused ja eraldusmärgid;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid riigikaitse lai käsitus, kaitsevõime, heidutus, asümmeetrilised ohud

Õppesisu

Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika. Ohud Eesti julgeolekule. Eesti julgeolekupoliitika põhimõtted ja eesmärgid. Iseseisev kaitsevõime ja kollektiivkaitse, sh liitlassuhted. Eesti osalemine NATOs.

Riigikaitse lai käsitus. Erinevate institutsioonide roll riigikaitstes. Ühiskonna kaasatus riigikaitsetesse ja erinevate elualade seotus riigikaitsega. Kodaniku osalemine riigikaitstes. Psühholoogiline kaitse.

Eesti riigikaitse juhtimine. Erinevate institutsioonide ülesanded riigikaitse juhtimises.

Kaitsevägi. Struktuur ja ülesanded. Kaitseväge juhtimine. Struktuuriüksused, nende põhiülesanded ja sümboolika.

Kaitseliit. Struktuur ja ülesanded. Kaitseliidu sõjaväeline ja kollegiaalne juhtimine. Kaitseliidu struktuuriüksused. Kaitseliidu traditsioonid ja sümboolika. Kaitseliidu liikme roll riigikaitstes osalemisel. Võimalused osaleda Kaitseliidu tegevuses.

Kaitseväeteenistus

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) väärtustab aja- ja reservteenistuse läbimist, et olla vajaduse korral valmis osalema riigikaitstes;
- 2) teab oma ülesandeid ja rolli riigikaitstes osalemisel;
- 3) väärtustab vaba tahte alusel ajateenistuse läbimist;
- 4) kirjeldab ja võrdleb ajateenistuse, asendusteenistuse, reservteenistuse ja tegevteenistuse eesmärgi ja korraldust;
- 5) kirjeldab tegevväelase elukutset ja elukutse omandamise võimalusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kaitseväekohustus, kaitseväekohustuslane, kutsealune, ajateenija, ajateenistus, kaitseväeteenistus, tegevteenistus, tegevväelane, reservteenistus, reservis olev isik, õppekogunemine.

Õppesisu

Kaitseväeteenistus. Teenistuse liigid. Kaitseväeteenistuskohustus. Kaitseväekohustuslase, sh kutsealuse õigused ja kohustused.

Ajateenistus. Ajateenistusse kutsumine ja kutsumisest vabastamine. Ajapikendused. Ajateenistuse kestus. Ajateenija õigused ja kohustused ning sotsiaalsed garantiid. Ajateenistuse korraldus ja väljaõpe. Naissoost isikute vabatahtlikult kaitseväeteenistusse astumine.

Asendusteenistus. Usulistel või kõlbelistel põhjustel ajateenistuse asendamine asendusteenistusega. Teenistuskohad. Asendusteenistuse kestus.

Reservteenistus. Reservis oleva isiku õigused ja kohustused. Õppekogunemised.

Tegevteenistus ja tegevväelase elukutse. Väljaõpe, haridus, teenistuskäik ja karjäärivõimalused.

Riviõpe

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab rivikorra kujunemise ajalugu ja kasutamise vajadust näidete toel;
- 2) selgitab rivikorra tähtsust tänapäeval meeskonnatunnetuse ja ühtekuuluvuse ning distsipliini alusena;
- 3) teab, mis on käsklus, eel- ja täitekäsklus;
- 4) tunneb koondrivi käsklusi ja liikumist koondravis.

Õppesisu

Rivikord. Ajalooline ülevaade rivikorra kujunemisest. Üksuste riviline juhtimine ja liikumine lahinguväljal ajalooliste näidete toel.

Praktiline riviõpe. Kohustused enne rivistumist ning ravis. Tegevused paigal ja liikumisel. Rivikord väljaõppe korraldamisel. Käsklused. Tervitamine.

Relvaõpe ja ohutus

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab erinevaid relva- ja laskemoona liike;
- 2) teab relva kandmise kultuuri ning relva kasutaja vastutust;
- 3) teab relva ja laskemoona ohutu käsitlemise põhimõtteid;
- 4) kirjeldab relva ja padrundi tööpõhimõtteid;
- 5) kirjeldab kuuli lendu ja seda mõjutavaid tegureid;

6) nimetab Kaitseväes ja Kaitseliidus kasutatavaid relvi ja relvasüsteeme.

Õppesisu

Relv. Relva kasutamise õigus ja sellega kaasnev vastutus. Kaitseväes ja Kaitseliidus kasutatavad relvad.

Ballistika. Padruni tööpõhimõte. Ülevaade ballistikast. Kuuli lennujoone kuju, tabatav ja tabamatu ala. Kuuli lendu ja hajumist mõjutavad tegurid.

Ohutusnõuded. Ohutusnõuded relva ja laskemoona käsitlemisel.

Topograafia ja orienteerumine

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) määrab paberkaardil kasutatavat mõõtkava ja teisendab seda maastikul sammupaaridesse;
- 2) tunneb ära topograafilise kaardi leppemärke ja iseloomustab kaardil kajastatud objekte; mõistab objektide vahelisi ruumilisi seoseid;
- 3) määrab kaardil malliga direktsiooninurga ja looduses maastikul kompassi järgi asimuudi;
- 4) selgitab direktsiooninurga ja asimuudi erinevusi ning põhjuseid;
- 5) orienteerub kaardi ja kompassi järgi.

Õppesisu

Topograafia sissejuhatus. Kaardi mõõtkava. Kaardi leppemärgid. Leppemärkide jaotus. Reljeefi märgistus kaardil. Reljeefi erinevad vormid ning nende iseloomustus.

Kompass, magnetiline asimuut ja direktsiooninurk. Kaartidel kasutatavad põhjasuunad. Magnetiline deklinatsioon. Direktsiooninurk. Magnetiline asimuut. Suunaparand. Kompass ja selle kasutamine. Kompassi kasutamise piirangud. Magnetilise anomaalia alad.

Kaardi orienteerimine, maastikul orienteerumine, käsi-GPSi kasutamine. Kaardi orienteerimine kompassi, joonobjekti, punktorientiiri, taevakehade järgi. Asimuudi määramine

maastikul ja selle järgi liikumine. Üldised juhised ning piirangud käsi-GPSi kasutamiseks maastikul.

Esmaabi

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) oskab õnnetuse korral olukorda adekvaatselt hinnata ja vastavalt tegutseda, sh abi kutsuda, vajaduse korral abi anda ja kannatanut transportida;
- 2) analüüsib ohtusid, mis võivad õnnetuskohal esineda, ning teab, kuidas kaitsta ennast ja abivajajat võimalike ohtude eest;
- 3) teab elupäästva ja jätkuva esmaabi võtteid ja kasutab neid;
- 4) teab käepäraseid ja meditsiinilisi abivahendeid ja kasutab neid;
- 5) annab esmaabi erakorralise haiguse, õnnetuse või mürgistuse korral ning traumakannatanule.

Õppesisu

Tegutsemine õnnetuse korral. Ohu hindamine ja ohutuse tagamine, päästmine otsesest ohust, sh Rauteki haaret kasutades. Kannatanu seisundi hindamine. Tegevuste järjekord kannatanu esmasel ülevaatusel. Sündmuskoha tähistamine. Elupäästev esmaabi. 112-abikutse. Jätkuv esmaabi.

Elupäästev esmaabi. Elustamise ABC. Elupäästev esmaabi traumakannatanule. Suure välise verejooksu sulgemine abivahenditega ja abivahenditeta. Hingamisteede vabastamine ja vabana hoidmine. Teadvuse tasemed, teadvusetuse põhjused. Teadvuseta kannatanu abistamine. Šoki mõiste, liigid ja esmaabi. Kliiniline ja bioloogiline surm.

Esmaabi vigastuste ja haigestumiste korral. Jäsemetraumade fikseerimine. Sobivad asendid erinevate vigastuste ja haigestumiste korral. Termolina kasutamine. Heimliche võte. Allergia. Termilised traumad: põletused, päikesepiste, kuumarabandus, kuumakurnatus, külmumine, alajahtumine (hüpotermia). Uppumine. Mürgistused. Alkoholimürgistus. Psühhotroopsete ainete üledoos. Maohammustus. Putukate pisted. Võõrkeha hingamisteedes.

Siseturvalisus ja elanikkonnakaitse

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab Eestis toimuda võivaid hädaolukordi;
- 2) loetleb siseturvalisuse tagamisega tegelevaid ametkondi ja nende ülesandeid;
- 3) teab, kuidas riik erinevate hädaolukordade puhul tegutseb, ning kirjeldab elanikkonnakaitse korraldust riigis ja oma kodukohas;
- 4) kirjeldab enda ja oma pere ettevalmistusi erinevateks hädaolukordadeks ja elutähtsate teenuste katkestusteks (elekter, side, küte jmt);
- 5) kirjeldab enda käitumist ja teiste abistamist erinevate hädaolukordade puhul;
- 6) oskab leida teavet ohtudest nii kodukandis kui ka välisriiki reisis.

Õppesisu

Erinevad hädaolukorrad Eestis. Ohtude hindamine ja nende ennetamine. Erinevate hädaolukordade riskid: loodusõnnetus, tehnoloogiline õnnetus, kiirgusõnnetus, äkkrünnak, massirahutus, epideemia, transpordiõnnetus jmt.

Hädaolukordades tegutsemine. Siseturvalisuse eest vastutavate ametkondade ülesanded hädaolukorras. Kohaliku omavalitsuse roll siseturvalisuse tagamisel. Kodanikuühenduste (vabatahtlikud päästjad, naabrivalve jt) ja abipolitseinike roll siseturvalisuse tagamisel. Esmane iseseisev hakkamasaamine ja abivajajate abistamine. Ulatuslik evakuatsioon.

Elutähtsad teenused. Elutähtsate teenuste ülevaade ja nende katkestuste mõju inimestele ja ühiskonnale. Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamine. Igäihe võimalused valmistuda elutähtsate teenuste katkestusteks.

Elanikkonnakaitse. Hädaolukordadeks valmisolek ja elanikkonnakaitse põhimõtted. Inimeste kohustused ning põhiõiguste ja vabaduste piiramine erinevate hädaolukordade ajal. Eriolukord, erakorraline seisukord, sõjaolukord.

Hättasattumine välisriigis. Ettevalmistused välisriiki reisimiseks (sh teadmine Välisministeeriumi soovitudest). Välisriigis hädaolukorda sattudes asjakohane tegutsemine ja usaldusväärse info hankimine.

Riski- ja kriisikommunikatsioon. Teabeallikad piirkonna ohtude kohta. Ohuteabe ja hoiatuste edastamise vahendid. Allikad, kust leida hädaolukordades teavet käitumisjuhistest ja olukorra lahendamisest.

Hindamine

Kirjalik ja suuline töö

- hinne „5” 90–100%;
 - hinne „4” 75–89%;
 - hinne „3” 50–74%;
 - hinne „2” 20–49%;
 - hinne „1” 0–19% maksimaalsest võimalikust punktide arvus
-
- «5» - õpilane on teemas suurepäraselt: tunneb mõisteid ning seoseid reaalse eluga. Õpilasel on teema kohta oma argumenteeritud arvamus ja ta oskab tuua oma seisukoha toetamiseks sobilikke näiteid.
 - «4» - õpilane on hästi teemas: teab mõisteid ja oskab tuua näiteid igapäevaelust. Õpilasel on teema kohta põhjendatud arvamus ja ta oskab tuua oma seisukoha toetamiseks mõningaid näiteid.
 - «3» - õpilane on teemaga üldjoontes. Esineb mõningaid mõistevigu. Õpilasel on teema kohta õpitul põhinev arvamus.
 - «2» - õpilane ei valda teemat. Õpilase arvamus teema kohta on eelarvamuslik. Õpilasel on tõsiseid raskusi seostamaks teemat ja oma arvamust igapäevaeluga.

II KURSUS „PRAKTILINE ÕPE VÄLILAAGRIS “

Kursusel (35 tundi) praktiseeritakse välitingimustes erinevates situatsioonides hakkamasaamist üksikisiku tasandil ja meeskonnana. Õpitakse majutuse (sh hügieenialade) rajamist ja toitlustuse korraldamist välitingimustes ning individuaal- ja allüksuse varustuse kasutamist. Harjutatakse erineval maastikul orienteerumist kompassi ja kaardiga valgel ning pimedal ajal.

Praktiline esmaabi hõlmab tegevuste harjutamist simuleeritud õnnetuspaigal ning elupäästvat ja jätkuvat esmaabi.

Välilaagri rajamine ja eluolu välitingimustes, sh toitlustamine, keskkonnakaitse (ühekordsed nõud vs korduvkasutatavad) jäätmekäitlus metsatingimustes.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) rajab välitingimustes majutus-, söögi- ja hügieenialad;
- 2) järgib välitingimustes toitlustamise ja hügieeni reegleid;
- 3) oskab välitingimustes valmistada sooja toitu (sh kasutada kuivtoidupakki);
- 4) tunneb meetmeid, kuidas ära hoida reostust looduses ning metsatulekahjude teket.

Õppesisu

Harjutatakse majutuse ja toitlustuse korraldamist välitingimustes koos telkide, söögi- ja hügieenialade püstitamise ning sooja toidu valmistamisega.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

Individuaal- ja allüksuse varustus

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane kasutab välitingimustes hakkamasaamiseks vajalikku üksikisiku ja meeskonna varustust otstarbekohaselt ja õigesti.

Õppesisu

Õpitakse tundma individuaal- ja allüksuse varustuse otstarvet ning seda õigesti kasutama.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

Topograafia ja liikumine maastikul

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) orienteerub üksi ja mitmekesi kaardi ja kompassi järgi vähe- ja keskmiselt liigendatud maastikul valgel ja pimedal ajal;
- 2) tunneb öist orienteerumist piiravaid tegureid.

Õppesisu

Harjutatakse kaardi ja kompassi kasutamist vähe- ja keskmiselt liigendatud maastikul, oma asukoha ja kauguste määramist ning objektidele osutamist erineval maastikul ja erinevas valguses. Erinevad liikumisviisid.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

Esmaabi välitingimustes

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) kasutab üldiseid esmaabivõtteid erakorralise haigestumise, mürgistuse või õnnetusjuhtumi korral;
- 2) tunneb erinevaid kannatanu transportimise võtteid;
- 3) kasutab käepäraseid ja meditsiinilisi abivahendeid.

Õppesisu

Harjutatakse üldiseid esmaabivõtteid, erinevaid kannatanu transportimise võtteid ja käepäraste abivahendite valmistamist ja kasutamist.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

Laskeõpe

Relva- ja laskeõpe viiakse läbi juhul, kui koolil on võimalik korraldada õppekäik lasketiiru või praktilise õppe raames välilaagris.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) järgib relva ja laskemoonaga ümberkäimise ohutuseeskirju ja -nõudeid;
- 2) käitub lasketiirus turvaliselt laskmiskäskluste järgi;
- 3) võtab iseseisvalt laskeasendeid ja kasutab õiget päästmistehnikat;

- 4) sooritab ohutult tiirulaskmise praktilisi harjutusi juhendaja kontrolli all.

Õppesisu

Harjutatakse tsiviilrelva või mittesõjarelva ja laskemoona ohutut käsitlemist ning erinevaid laskeasendeid juhendaja kontrolli all.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, laskeõppest osavõtt või mitte osavõtt ei mõjuta kogu kursuse läbimist.

6. „USUNDIÕPETUS“

6.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Valikõppeainega „Usundiõpetus“ taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda maailmavaatelistel küsimustel üle;
- 2) tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;
- 3) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas ning religiooni ja poliitika seoste kohta;
- 4) iseloomustab ajaloolisi tegureid usundite levikul Eestis; tunneb Eestis levinud usulisi liikumisi, nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist;
- 5) kirjeldab õpitud usundite põhilisi ideid, allikaid ja usupraktikaid; kasutab eripalgelisi ja tasakaalustatud põhjendusi mõnede usundite ja maailmavaadete sarnasuste ja erinevuste kohta;
- 6) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; argumenteerib eksistentsiaalsete ja moraalsete küsimuste üle tuues välja eri usundite ja maailmavaadete seisukohti, seejuures sobivalt kasutades eetikaga seotud mõisteid ja mudeleid;
- 7) tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid; oskab otsida teavet usundite ja muude maailmavaadete kohta ning kasutada eri liiki allikaid eesmärgipüstist silmas pidades ning hinnata ning põhjendada oma teabeallikate usaldusväärsust ja asjakohasust;

- 8) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhijooni analüüsides neid käsitletud usundite valguses.

6.2. Valikõppeaine kirjeldus

Usundiõpetus on usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuv õppeaine, kus õpilane õpib:

- 1) tundma erinevaid usundeid ja maailmavaatelisi liikumisi;
- 2) märkama religiooni väljendumist kultuuris ning inimese ja ühiskonna elus;
- 3) arutlema eksistentsiaalsete küsimuste ja väärtuste üle.

Usundiõpetus lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnustamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. Usundiõpetuses õpivad õpilased neid oskusi, mis on vajalikud elamiseks pluralistlikus ühiskonnas ning maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate usundite ja maailmavaadete esindajatega. Seetõttu pannakse usundiõpetuses rõhku selliste oskuste ja hoiakute kujunemisele, millel põhineb üksteisemõistmine, respekt, avatus ning valmisolek dialoogiks ja koostööks.

Religioonialane haritus aitab mõista maailma kultuuripärandit, sest religioon on olnud ja on kõigis ühiskondades inimeste elu ning kultuuri üks kujundajaid; inspiratsiooniallikas kirjandusele, kunstile ja muusikale. Usundite ja maailmavaadete tundmaõppimine on tasakaalustatud ja lähtub teaduslikust käsitlusest. Usundiõpetuse tundides õpitakse tundma religiooni mitmekesist pärandit ning tänapäeva nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes.

Läbi aegade on inimesed püüdnud religioosete ja sekulaarsete maailmavaadete abil mõtestada inimeseks olemise ja elu mõttega seotud küsimusi, olles avatud loovuse, tõe, headuse ja ilu ideedele, kuid usundid ja maailmavaated on tekitanud ka vastasseise ja pingeid. Seetõttu aitab usundite ja maailmavaadete tundmine tõlgendamiste, samastumiste, võrdluste ja vastanduste kaudu õppijatel mõelda elu suurte küsimuste üle. Õpilased omandavad teadlikult ja kriitiliselt teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad nende kõlbelist arengut, vastutustundlikku eetilist elamisoskust ning maailmavaate kujunemist.

Kui õpilased pole põhikoolis usundiõpetust õppinud, alustatakse gümnaasiumis usundiõpetuse õppimist põhikooli kursusest „Üks maailm, erinevad religioonid“ või integreeritakse selle teemasid gümnaasiumi kursustesse „Eesti usuline maastik“ ja „Inimene ja religioon“. Kursuse

„Inimene ja religioon“ läbimine eeldab vähemalt ühe usundeid käsitleva kursuse eelnevat läbimist.

6.3. Lõiming

Usundiõpetuse kaudu toetatakse õppekava alusväärtuseid, üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi vastavalt kooli eripärale ja kooli õppekavas sätestatule. Usundiõpetus pakub mitmeid võimalusi ajaloo, ühiskonnaõpetuse, inimeseõpetuse, kirjanduse, kunsti ja loodusainetega. Usundiõpetuse õppematerjali seostatakse õpilaste varasemate teadmiste ja kogemustega; tähtis on tutvuda kodukoha ja sealsete religiooniga seotud kultuuriväärtustega ning luua seoseid õpilaste küsimuste ja probleemidega.

6.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: erinevate usundite pühapaigad, muuseumid, näitused, arvutiklass;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, vestlus, diskussioon, väitlused, probleemide püstitamine, küsimuste ja oma seisukohtade sõnastamine ning põhjendamine, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine; loovmeetodid: draama, kunstiline eneseväljendus, muusikal; õppekäigud, kohtumised oluliste (soovitavalt kohalike) isikutega, sümbolika tundmaõppimine, tutvumine ümbruskonnas tegutsevate

konfessioonide õpetuslike põhijoonte, tegevusvaldkondade ja institutsioonidega, mis selle rüpes tegutsevad (nt kloostrid, laste- ja noortetöö, hoolekanne, muinsuskaitse jmt); religioossete tekstide analüüs, religiooni uurimisel kasutatavate teaduslike meetodite rakendamine. Referaatide koostamine ja ettekandmine aitab kujundada esmaseid uurimistöö kogemusi ja esinemisoskust. Kirjaliku eneseväljenduse oskust aitab arendada lühiarutluse kirjutamine;

- 8) on kesksel kohal kriitilise mõtlemise arendamine ning analüüsi- ja argumenteerimisoskus maailmavaatelistes küsimustes. Samal ajal tuleb õpilastel harjuda mõttega, et sageli ei ole arutluse tulemuseks mitte probleemi lahendus, vaid selle sügavam mõistmine. Tähtis on omandada põhimõisted, liigitada usundeid, saada üldine ülevaade erinevate ajastute usulise eluolu iseloomulikest joontest ning tundma õppida usulist mitmekesisust nii Eestis kui mujal maailmas.

6.5. Hindamise alused

Hindamisel lähtutakse vastavatest gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest ja kooli õppekavas sätestatust. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata, nende kohta antakse õpilasele tagasisidet. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad analüüsida juhtumianalüüsid, debatid ja arutelud. Hinnata saab seisukohtade asjakohast argumenteerimist, arutluskäigu loogilisust ja veenvust. Õpilane on hindamises aktiivne osaline, tema selgitustel, põhjendustel ning eneseanalüüsil on oluline roll. Hindamine väärtustab lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära.

Hindamine on vahend õpilase arengu toetamiseks. Hindamismeetodeid valides arvestatakse õpilaste vanust, nende individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane teab, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

6.6. Õppekeskkonna kujundamine

Sotsiaalne ja vaimne õppekeskkond põhineb lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel. Kõiki õpilasi koheldakse eelarvamusteta, õiglaselt ja võrdselt, austades nende

eneseväarikust ja isikupära. Erinevaid maailmamõistmise viise käsitledes julgustatakse empaatilist suhtumist ning vastastikust lugupidamist. Usundiõpetust korraldades ja õpetades peab austama õpilaste tõekspidamisi ning nendega arvestama. Õpetajad loovad klassiruumis ja õppekäikudel õpilastele võimaluse näidata initsiatiivi, osaleda otsustamises ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega. Soovitatav on kaasata õpilasi usundiõpetuse ainesisu valikutesse. Märatakse ja ennetatakse õpilaste omavahelist kiusamist ja vägivalda.

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöök ja ümarlauavestluseks mööblit ümber paigutada. Kool korraldab arvutit ning internetiühendust vajavate tööde tegemise klassis, kus on vähemalt üks arvuti kahe õpilase kohta. Kool võimaldab ainekava eesmärke toetavaid esitlusvahendeid ning õppe sidumiseks igapäevaeluga korraldada õppekäike vähemalt kaks korda kursuse jooksul.

6.7. Kursuse õpitulemused, õppesisu ja hindamine

„EESTI USULINE MAASTIK“

Õpilane:

- 1) iseloomustab Eesti usulisi olusid käsitletud ajastuil;
- 2) teab Eesti usuelu reguleerivate peamiste õigusaktide põhisisu;
- 3) tunneb usundite klassifitseerimise viise ning analüüsib klassifitseerimisega kaasnevaid väärtushinnanguid;
- 4) nimetab Eestis levinud suuremaid usundeid ning eristab suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi:
 - a) tunneb Eestis levinud usundite ja kirikute sümboolikat;
 - b) nimetab nende õpetuslikki põhiseisukohti ning võrdleb õpitud usundite ja kristlike konfessioonide üldisi erinevusi ning sarnasusi;
 - c) võrdleb erinevate usundite avaldumisvorme;
- 5) oskab näha religiooni rolli ühiskonnaelus ja inimsuhetes:
 - a) mõistab religiooni mõju ühiskonnale;
 - b) oskab oma tegevuses arvestada inimeste usuliste tõekspidamistega;
 - c) suhtub erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse lugupidavalt ja sallivalt, kuid vajaduse korral ka kriitiliselt; reflekteerib oma hoiakute ja suhtumiste üle enda omast erinevasse (usulisse või sekulaarsesse) maailmavaatesse;
- 6) sõnastab oma maailmavaate põhijooni ning võrdleb enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud usundite ja konfessioonide omadega.

Sissejuhatav teema: Usuliste olude kujunemine Eestis

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) nimetab suuremaid konfessioone ning usundeid Eestis ning võrdleb erinevate statistiliste tulemuste saamise põhjusi;
- 2) iseloomustab käsitletud ajastute Eesti usulisi olusid, nimetades põhijooni ja erinevusi;
- 3) selgitab näidete varal religiooni ja kultuuri vastastikust mõju.

Õppesisu

Muinaeaeg, ristiusustamine, reformatsioon, pietism ja ratsionalism, venestamine, Eesti Vabariigi aeg, nõukogude okupatsioon, religioossus tänapäeva Eestis, sekulariseerumine. Eesti usuline kaart.

Õppetegevus

Kursus võiks alata vaba vestlusega kodulinna või maakonna usulisest taustast: missugused kirikud tegutsevad, kas on joogakooli, kas on praktiseerivat nõida või ennustajat jne. Kui keegi õpilastest mõnda organisatsiooni või isikut nimetab, saab küsida täpsustavaid küsimusi. Eesmärgiks õpilastes huvi äratada ja teemat ettevaatlikult tutvustada.

Sissejuhatavates tundides peaks selgitama ka teemat, mida ütleb religioonide kohta Eesti Vabariigi seadusandlus. Seda saab alustada pisut provotseeriva küsimusega, et kui keegi õpilastest tahaks luua oma usku, millest ta peaks alustama, mida ta võib teha ja kuidas oma ühendust registreerida.

Käesolevat kursust on õpetajal lihtsam läbi viia kui tundides vaatluse alla tulevad usud ja kirikud jagatakse õpilaste (või õpilaste rühmade) vahel ning kui vastav usund kätte jõuab, teevad õpilased sellest ettekande. Ka usundite-kirikute jaotamise saab teha sissejuhatavates tundides.

Lõiming

Sissejuhatavad teemad on seotud sotsiaalse ja kodanikupädevusega, arusaamaga, kuidas riik ja religioon suhestuvad. Teema on seotud ka ühiskonnaõpetusega, sest vaatleb usuliste organisatsioonide rolli Eesti riigis.

Hindamine

Esimestes tundides peaksid õpilastele antama signaal, et tunnis kaasa töötamine kajastub ka hilisemas hinded.

Õppematerjal

Reet Hiemäe „Usundid ja vaimsed õpetused Eestis“ Varrak 2019

Ilmo Au, Ringo Ringvee „Usulised ühendused Eestis“ Allika 2007

Marju Kõivupuu "Eesti mütoloogia algajale" Tänapäev 2023

Priit Rohtmets „Riik ja usulised ühendused“ EV Siseministerium 2018

Priit Rohtmets videoloeng Eesti usuelust 2022. aasta seisuga

<https://www.youtube.com/watch?v=gTSH2w24W-s&list=PLnxuvGFPMWQplxav>

O1z4MHmVAESUUTyy ja riigi ja kiriku suhetest

<https://youtu.be/L2pVQDpekjA?si=68Cy3de5UNS2mqP>

Ajatelg: <https://www.timetoast.com/timelines/eesti-kiriku-ja-kultuuriloo-ajajoon>

Sissejuhatav teema: Usundid, konfessioonid, usulised liikumised ja sekulaarsed maailmavaated

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) eristab Eestis levinud suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi:
 - tunneb Eestis levinud usundite ja kirikute sümbolikat;
 - nimetab nende õpetuslikki põhiseisukohti, võrdleb õpitud usundite ja kristlike konfessioonide üldisi erinevusi ning sarnasusi;
 - võrdleb erinevate usundite avaldumisvorme igapäevaelus (sealhulgas noorte elus);
- 2) kirjeldab individuaalse religioossuse ja uusvaimsuse avaldumisvorme;
- 3) tunneb mittereligioosete maailmavaadete aluseid;
- 4) analüüsib lihtsamaid religioosseid tekste;
- 5) oskab näha religiooni rolli ühiskonnaelus ja inimsuhetes:
 - analüüsib religiooni mõju ühiskonnale ja ühiskonna mõju religioonile;
 - oskab oma tegevuses arvestada inimeste usulisi tõekspidamisi;
 - suhtub erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse lugupidavalt ja sallivalt, kuid vajaduse korral ka kriitiliselt, reflekteerib oma hoiakute ja suhtumiste üle endast erinevasse (usulisse või sekulaarsesse) maailmavaatesse;

- 6) sõnastab oma maailmavaate põhijooni ning võrdleb enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud usundite ja konfessioonide omadega.

Õppesisu

Eestis ajalooliselt pikemalt tegutsenud kristlikud konfessioonid: roomakatoliku kirik, õigeusu kirik, vanausulised; luteri kirik, sh vennastekogudused; valik teisi Eestis esindatud kristlikke konfessioone (valikul arvestada paikkondliku eripäraga); muinas- ja rahvausund, taara- ja maausulised; valik Eestis esindatud teisi usundeid; individuaalne religioossus, uusvaimsus ja eneseabipraktikate usulised juured; sekulaarsed maailmavaated Eestis.

Teema: Eesti muinasusk, maa – ja taarausuk (4x45 minutit)

Ainekursuse kokkuvõte

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab Eesti usuelu reguleerivaid peamisi õigusakte, analüüsib nende valgusvabaduse järgmist ja aktuaalseid religiooniga seotud küsimusi;
- 2) oskab leida ja hinnata allikaid religiooniga seotud informatsiooni kohta, koostab lühiuurimuse ühest olulisest Eesti usulisest mõtlejast või kultuuritegelasest.

Õppesisu

Eesti usuelu korraldus, usuvabadusega seotud küsimused tänases Eestis ühiskonnas.

Olulisi usulisi mõtlejaid ja kultuuritegelasi Eestis (nt prohvet Maltsvet, Jakob Hurt, paljasjalgne Tõnisson, piiskop Platon, Uku Masing, Arthur Võõbus, Toomas Paul, Ain Kalmus (Evald Mänd), Hugo Lepnurm, Fanny de Sievers; Linnart Mäll; Laine Villenthal, Anu Raud, Sven Grünberg, Jüri Arrak, Urmas Sisask, Arvo Pärt, jne).

Hindamine

Usundiõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlesest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste

vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Hoiakuid ega väärtusi ei hinnata. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad hinnata rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Sel juhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi. Õpilane peab olema hindamises aktiivne osaline, tema selgitustel, põhjendustel ning eneseanalüüsil on oluline roll. Hindamine peab väärtustama lahenduste erinevusi ja õpilaste isikupära. Hindamine toetab ka õpilase arengut.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja hinnetega “Arvestus (Arv)” ja “Mittearvestus (MArv)”.

- Arvestatud („Arv“) - hiilgav tulemus või silmapaistev pingutus. Teadmised ja oskused on omandatud ning vajaduslikud kokkuvõttavaid testid või kontrolltööd on tehtud.
- Mittearvestatud („MArv“) - teadmised ja oskused on omandamata või ülesanne on sooritamata. Hinnang „MArv“ antakse, kui õpilane on kasutanud ebaausaid võtteid või esitatu ei vasta tööjuhendile.

7. „PROJEKTIJUHTIMINE“

7.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Valikõppeainena „Projektijuhtimine“ taotletakse, et õpilane:

- 1) märkab lahendamist väärivaid probleeme, mis on aktuaalsed ka rahvusvahelisel tasandil, sõnastab saavutatava eesmärgi ja pakub välja tegevusplaani olukorra muutmiseks;
- 2) eesmärgistab oma tegevuse, oskab kavandada ja ellu viia projekti erinevaid etappe;
- 3) teab milliste meetodite abil on võimalik ideid genereerida
- 4) oskab iseseisvalt idee reaaliseerimiseks tegevust planeerida;
- 5) oskab planeerida ressurside kasutust, sealhulgas eelarve koostamist;
- 6) oskab valida oma idee jaoks sobivaid rahvusvahelisi partnereid;
- 7) loob seoseid, argumenteerib ja teeb järeldusi;
- 8) esitab, analüüsib ja põhjendab oma ideed ja tegevuskava;
- 9) oskab analüüsida projektikavandit ja anda sellele tagasisidet;

- 10) analüüsib end/ analüüsib oma potentsiaali projektijuhina ning teadvustab oma tugevusi ja arenguvajadusi;
- 11) teab, mis on kultuuridevaheline õpe ja oskab seda toetada;
- 12) teab, mis on mitteformaalne õpe ja oskab rakendada mitteformaalse õppe meetodeid.

7.2. Valikõppeaine kirjeldus

Projektijuhtimise valikaine koosneb kahest kursusest: „**Projektijuhtimine I**“ ja „**Projektijuhtimine II**“, mõlema maht on 35 tundi.

Valikõppeaine läbimisel kujuneb õpilasel esmane projektijuhtimispädevus, mis on vajalik iseseisvalt ühe tervikliku rahvusvahelise projekti planeerimiseks ja elluviimiseks. Õpilane omandab õppeainet läbides algteadmised projekti olemusest, eelarve koostamisest, tegevuskava loomisest, mitteformaalsest õppest, meeskonnajuhtimisest, kultuuridevahelisest õppest, partnerlusest, kommunikatsioonist, aruandlusest ja harjutab projekti erinevateetappide elluviimist.

Projektijuhtimine on protsess, mille käigus õpilane analüüsib põhjalikult mõnda probleemi, pakub sellele võimaliku lahenduse, sõnastab realistliku eesmärgi ja planeerib tegevuskava idee elluviimiseks arvestades tema kasutuses olevaid ressursse, sealjuures ka inimressurssi.

Valikõppeaine arendab nii juhtimispädevuse kujunemist, analüüsivõimet ja planeerimisoskust.

Valikõppeaine läbimisel õpib õpilane probleeme analüüsima, sõnastama võimalike lahendusettepanekuid ja planeerima idee elluviimiseks vajalikke tegevusi. Fookus on ka projekti eri etappide omavahelisel seostamisel.

Projekti planeerimise esimeses etapis arendab õpilane ideed, mille tarbeks tuleb kaardistada mingi valdkonna või teema hetkeolukord ning mõtestada lahti realistlik muutus, mida projekt saavutada üritab. Õpilane õpib analüüsima ning põhjuste ja tagajärgede vahel seoseid looma. Lahenduse kavandamisel planeerib õpilane vajalikud tegevused, seal juures arvestades rahaliste, ajaliste ja teiste ressursside olemasolu. Rahvusvahelise projekti puhul õpib õpilane võimalike partnerite leidmise võimaluste kohta ja koostöö kavandamist. Rahvusvahelise projekti puhul õpib õpilane kultuuridevahelist õpet toetama ja sellega arvestama. Samuti areneb eneseväljendus võõrkeeles läbi oma idee võimalikele partneritele tutvustamise.

Rahvusvahelised projektid kuuluvad mitteformaalse õppe valdkonda ning valikaine käigus õpib õpilane eristama informaalset, formaalset ja mitteformaalset õpet. Õpilane omandab valikaine läbimise jooksul oskuse kasutada mitteformaalse õppe meetodeid.

Protsessi käigus õpib õpilane läbi praktiliste kogemuste tööd meeskonnas ning meeskonna juhtimist. Lisaks tuleb õpilasel idee arendamise käigus oma ideid tutvustada ning idee tagamaid selgitada. Arenevad sotsiaalsed oskused ja eneseväljendusoskus. Valikaine raames tutvub õpilane projekti kommunikatsiooni planeerimisega, erinevate taotluskeskkondadega ning planeerib ka projekti kokkuvõtte tegemist. Projektijuhtimise pädevuse kujunemiseks ning omandatud oskuste ja teadmiste iseseisvaks rakendamiseks on võtmetähtsusega oma isikliku arengu ja tehtud töö analüüsimine ja tugevuste määratlemine. Õpilane ei pea valikaine raames rahvusvahelist projekti ellu viima, kuid ta omandab oskused selle tegemiseks. Valikaine jooksul läbitakse kogu planeerimise protsess kuni taotluse valmimiseni. Valikõppeaine omab praktilist väljundit, sest võimaldab taotleda enda ideedeks rahastust. Projektitaotluse esitamine ja positiivse rahastus otsuse korral projekti elluviimine ei ole kohustuslik osa valikainest.

7.3. Lõiming

Võõrkeeled. Õppeaine raames osalevad õpilased praktiliselt välisriigis või viivad rahvusvahelises projektis osaledes läbi ingliskeelseid töötubasid rahvusvahelisele projektigrupile. Seeläbi areneb õpilaste võõrkeeleskus.

Matemaatika. Projektijuhtimise tundides kujuneb arusaam peamiste majanduslike arvandmete tähendusest ja omandatakse oskus nende arvutamiseks. Taotletakse arvandmete analüüsioskuse arendamist.

Loodusained. Õppeainetega taotletakse, et õpilane suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid. Õpilane mõistab säästva arengu põhimõtteid ja toimib keskkonnasäästlikult.

Sotsiaalained. Õppeainetega taotletakse, et õpilane mõistab üksikisiku, riigi ja rahvusvahelise projektitegevuse tähtsust nii igapäevaelus kui ühiskonna arengus. Taotletakse õpilase aktiivse hoiaku kujunemist osalemaks ühiskonnaelu protsessides ning kodanikualgatustes.

Kunstained. Õppeaine raames õpitakse nägema reklaami visuaalseid ja auditiiivseid komponente. Õpilased analüüsivad reklaamide visuaalsete ja auditiiivsete komponentide eduka

rakendamise viise, koostavad praktilise tööna reklaamid meeskonnatöös läbiviidavale sündmusele.

Kehaline kasvatus. Õppeainete raames antakse ülevaade spordiürituste korraldamisest ning tähtsusest sündmuskorralduses ja sihtkoha arendamisel. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemi- ja tegevuspõhiselt ning seostatult õpilase igapäevaeluga ja majanduses toimuvaga. Õppeprotsessis on olulisel kohal uurimuslik tegevus, arutelu, diskussioon, ajurünnak, väitlus; rollimäng, rühmatöö, projektides osalemine, praktilised ülesanded, õppekäigud ettevõtetesse ja asutustesse, kohtumised erinevate elukutsete esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töövarjana töökohal; allikmaterjali, info ja juhtumite kriitiline analüüs, referaatide ja lühiuurimuste koostamine jms.

7.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õppetööd korraldades luuakse võimalusi:

- 1) iseseisvaks ja grupitööks;
- 2) erinevat tüüpi lahenduste otsimiseks ja analüüsimiseks;
- 3) probleemi, eesmärgi, lahenduse ja mõju omavaheliste seoste mõistmiseks;
- 4) projektitaotluse kirjutamise harjutamiseks;
- 5) ühiskondlikult aktuaalsete teemade üle arutlemiseks;
- 6) konstruktiivse tagasiside andmiseks ja vastuvõtmiseks ning vastastikuseks
- 7) tagasisidestamiseks;
- 8) erinevate rahastajate tingimustega tutvumiseks;
- 9) oma tugevuste ja arenguvajaduste analüüsimiseks ning oma kogemuse reflekteerimiseks;
- 10) avalikuks esinemiseks ja aruteluks;
- 11) taotleda rahastust projektiidee elluviimiseks.

7.5. Õppekeskkonna kujundamine

Õppekeskkond korraldatakse moel, et see pakuks õpilastele vajalikku tuge iseseisvaks ja grupis töötamiseks. Esmatähtis on luua vaimne õpiruum, mis toetab õpilase õppimist ja arengut ning arusaamist projektijuhtimise protsessist. Projektid kuuluvad mitteformaalse hariduse alla ning valikainet läbi viies tuleks rakendada võimalikult palju mitteformaalse hariduse meetodeid. Selleks luuakse õpilasele võimalusi aruteluringide, katsetamiseks vaba õhkkonna, varasemate rahvusvaheliste projektidega tutvumise ning pideva eneserefleksiooni ja analüüsimise kaudu.

Aine õppimisel kujundatakse ja kasutatakse ka virtuaalset õppekeskkonda, sh tehakse kursuse materjalid kättesaadavaks sobivas veebikeskkonnas, juhendatakse õpilasi internetis leiduvate infoallikate, juhendite ja materjalide leidmisel ning nendega töötamisel.

7.6. Kursuste õpitulemused, õppesisu ja hindamine

I KURSUS „PROJEKTIJUHTIMINE I“

Teema: Sissejuhatus ainesse

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb rahvusvahelise projektijuhtimise ja mitteformaalse õppimisega seotud
- 2) põhimõisteid;
- 3) mõistab hea õhkkonna loomise ja jäälõhkumise tähtsust ning tunneb selleks sobivaid meetodeid;
- 4) omab motivatsiooni rahvusvahelist projekti kirjutada ja ellu viia ning teadvustab oma ootusi ja hirme.

Õppesisu

Jää lõhkumine. Sissejuhatus ainesse, nime- ja tutvumismängud Põhimõisted: projekt, projektijuhtimine, mitteformaalne õppimine ja sellega seotud mõisted, mitteformaalse õppe võimalused projektikogemuse kaudu.

Teema: Meeskond

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab näha ja mõistab grupi arengu ja meeskonna toimimise seaduspärasusi;
- 2) on teadlik erinevatest meeskonnarollidest ning mõistab enda rolli meeskonnaliikmena;
- 3) tunneb ja oskab valida meeskonnamänge, mis soodustavad koostööd ja -tegutsemist;
- 4) soovib teha koostööd nii projektimeeskonna liikmetega kui ka teiste kursusel osalejatega.

Õppesisu

Meeskond ja meeskonna moodustamine, meeskonnarollid, grupidünaamika, meeskonnatöö printsiibid, juhtimine. Ideaalne projektijuht ja tema rollid.

Teema: Projektiidee arendamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb projektide etappe ning planeerib enda projekti nendest lähtuvalt;
- 2) oskab kasutada erinevaid meetodeid projektiideede otsimiseks ning on valinud idee, mida selle aine raames projektimeeskonnas arendada;
- 3) teab programmi Erasmus+: Euroopa Noored eesmärgid ja tegevusvõimalusi ning viib oma projektiidee programmi tingimustega vastavusse.

Õppesisu

Projekti etapid ja elutsüklid. Projektiideede otsimine. Ideede leidmise meetodid. Programm Erasmus+: euroopa noored, projektiideede kooskõlastamine programmi eesmärkidega

Teema: Projekti vajalikkus ja seos taotlusvormiga

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab analüüsida projekti vajalikkust ning põhjendab projekti teema ja idee valikut;
- 2) leiab autoriteetseid infoallikaid ja argumente;
- 3) mõistab taotlusvormi struktuuri ning saab taotlusvormi täitmise protsessist aru.

Õppesisu

Projekti vajalikkus: teema aktuaalsus ja motivatsioon, infoallikad ja infootsing teema kohta, programmi erasmus+ taotlusvorm, taotlusvormi täitmine.

Teema: Projekti eesmärk ja osalejad

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) eristab visiooni, projekti eesmärgid, ülesandeid ja tulemusi ning sõnastab need enda projekti jaoks;

- 2) määratleb oma projekti sihtgrupid ning oskab projekti planeerimisel arvestada sihtgrupi tausta, huvide ja vajadustega;
- 3) tunnistab vähemate võimalustega noorte kaasamise tähtsust;
- 4) mõistab noorte osaluse terminit ning oskab tagada noorte aktiivse osalemise oma projektis.

Õppesisu

Eesmärgi seadmine ja sõnastamine, visioon, projekti eesmärk, ülesanded ja tulemused, otsene ja kaudne sihtgrupp. Turu-uuring sihtgrupi seas, noorte aktiivne osalus, kaasatus.

Teema: Partnerlus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) mõistab hea partnerluse põhimõtteid ning on valmis neid rakendama;
- 2) teab, kust ja kuidas rahvusvahelisi partnereid leida ning mille põhjal teha valikut;
- 3) oskab luua ja säilitada koostöösuhet partneritega, sh korraldada partnerite omavahelist suhtlemist.

Õppesisu

Partnerlus ja koostöösuhete loomine, partnerite kohustused. Partnerid. Partnerite otsing ja valik, partnerotsingu vorm, partnerite omavaheline suhtlemine, esimene kontakt partneriga, partnerlusleping.

Hindamine

Valikõppeaine õpitulemuste hindamine lähtub gümnaasiumi riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Hindamismeetod: arvestus. Hindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“.

Õpilased osalevad loengutes, seminarides ning praktilistes tegevustes ja esitavad õigeaegselt iseseisvad tööd, mis on positiivselt sooritatud. Tööd peetakse arvestatuna kui see on tehtud õigeks ajaks ja vastab esitatavatele nõuetele. Tööd peetakse mitteamvestatuna juhul kui see ei vasta nõuetele, täidetud ebakorrektselt või ei ole esitatud määratud tähtajaks.

Kirjalikud tööd

Hindamisel tuleb lähtuda järgmisest skaalast:

- hinne „Arv” („arvestatud”), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;
- hinne „MArv” („mitteamvestatud”), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Paaris- ja rühmatööd

Õpetaja hindab õpilase teadmisi ja oskusi praktiliste tööde (rühmatööd, paarisööd) põhjal:

- paarisöös hinnatakse aja kasutust (aja limiidi piires täideti ülesanne edukalt), ülesande lahendust (õpilased lahendasid antud ülesande), tööpanus (mõlemad osapooled on aktiivsed), ülesandes püstitatud eesmärkide teostamist (ülesandele püstitatud eesmärkidest saadi aru ja täideti see edukalt), arusaamise ülesandest (saadi aru ja ei vajanud lisajuhendamist);
- rühmatöös hinnatakse ülesannete jagamist (ei tekkinud mingeid probleeme), arvamuste ära kuulamine (rühmajuhth kuulab ära kõigi arvamused), rühmajuhhi otsuseid (rühmajuhth tegi otsuseid enamuse arvamuse põhjal), meeldetuletuseid (esitasime töö õigel ajal rühmajuhhi meeldetuletuseta), hinnangu rühmajuhhile (rühmajuhth täitis oma ülesandeid hästi).

Kursuse “Arvestatud” pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest) üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mitteamvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

Kursusehinne kujuneb praktiliste tööde koondhinde alusel. Kooliastmehinne kujuneb kahe valikkursuse põhjal.

II KURSUS „PROJEKTIJUHTIMINE II“

Teema: Projekti tegevuskava

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab planeerida projekti tegevusi ning koostab projekti ajakava, sh detailse põhitegevuste kava;
- 2) tunneb mitteformaalse õppimise meetodeid, oskab valida eesmärgile ja sihtgrupile sobivaid meetodeid ning neid läbi viia.

Õppesisu

Projekti tegevused ja ajakava, projekti ettevalmistamine, elluviimine, hindamine ja järeltegevused, projektilaat. Põhitegevuste planeerimine, põhitegevuste tegevuskava koostamine.

Mitteformaalse õppimise meetodid, mitteformaalse õppimise meetodid, mitteformaalse õppimise meetodite katsetamine: planeerimine, läbiviimine, analüüs.

Teema: Õppimine projektis

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, kuidas planeerida, mõtestada, analüüsida ja toetada õppimist projektis ning saab luua õppimist soodustava keskkonna;
- 2) selgitab oma sõnadega võtmepädevusi ning mõistab, kuidas neid saab arendada;
- 3) on teadlik Noortepassist ja selle läbimise protsessist.

Õppesisu

Õppimine ja õppimise toetamine, õppimist soodustava keskkonna loomine. Võtmepädevused ja õpiväljundid. Refleksioon ning õppimise ja saavutuste tunnustamine. Noortepass, refleksiooni meetodid.

Teema: Kultuuridevaheline õpe

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on teadlik kultuuridevahelistest erinevustest ning rahvusvahelise projekti eripäradest;
- 2) on teistest kultuuridest huvitatud ning omab valmisolekut teistest kultuuridest inimesi
- 3) mõista;
- 4) teab, kuidas kultuuridevahelisele dialoogile ja õppimisele projekti raames kaasa aidata.

Õppesisu

Rahvusvahelise projekti eripärad. Kultuur ja kultuuridevahelised erinevused. Kultuuridevaheline õppimine ja dialoog, simulatsioon.

Teema: Projekti praktiline korraldus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) omab valmisolekut projektiga seotud praktilisi ja logistilisi küsimusi korraldada ja
- 2) lahendada;
- 3) oskab planeerida projektiga seotud kulusid ja koostada eelarvet ning orienteerub
- 4) finantsküsimustes;
- 5) suudab koostada riskiennetusplaani ning oskab tagada projektis osalejate turvalisust.

Õppesisu

Projekti praktiline korraldus, töökeel ja osalejate keeleline toetus. Vajalik sõnavara, kohalike partnerite planeerimine. Kulude planeerimine ja eelarve koostamine, hinnapäringud, oma- ja kaasfinantseeringu tingimused, sponsorite kaasamise võimalused, võimalike sponsorite analüüs. Riskianalüüs ja turvalisus.

Teema: Projekti mõju ja nähtavus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) planeerib projekti mõju ja selle hindamisprotsessi;
- 2) tunneb mitut viisi, kuidas projekti nähtavust suurendada;

- 3) koostab plaani, kuidas projekti tulemusi levitada ja rakendada, ning mõtleb läbi projekti jätkusuutlikkuse.

Õppesisu

Projekti mõju ja selle hindamine, mõju hindamise kriteeriumid ja indikaatorid. Projekti turundamine ehk nähtavus, turundusplaani koostamine. Tulemuste levitamine ja rakendamine, jätkusuutlikkus, pärast projekti lõppu kavandatavad tegevused.

Teema: Hindamine ja kokkuvõte. Muud rahastusvõimalused

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on teadlik projekti hindamisest ja aruandlusest, analüüsib oma projekti lähtuvalt projekti
- 2) hindamiskriteeriumitest;
- 3) esitab ja kaitseb oma projekti ning annab tagasisidet teistele projektidele;
- 4) tunneb muid rahastusvõimalusi peale programmi Erasmus+ ning tarvidusel oskab leida
- 5) vajalikku teavet.

Õppesisu

Taotluste hindamine ja hindamiskriteeriumid, projektide aruandlus. Projektide esitamine ja kaitsmine. Kursuse kokkuvõte ja analüüs.

Noorte kohtumised, riiklikud ja kohalikud toetused, teised rahvusvahelised rahastusvõimalused.

Hindamine

Kirjalikud tööd

Hindamisel tuleb lähtuda järgmisest skaalast:

- hinne „Arv” („arvestatud”), kui saavutatud õpitulemused vastavad vähemalt üldiselt õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele, kusjuures esineda võib mõningaid puudusi ja vigu;
- hinne „MARv” („mittearvestatud”), kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi.

Paaris- ja rühmatööd

Õpetaja hindab õpilase teadmisi ja oskusi praktiliste tööde (rühmatööd, paaristööd) põhjal:

- paaristöös hinnatakse aja kasutust (aja limiidi piires täideti ülesanne edukalt), ülesande lahendust (õpilased lahendasid antud ülesande), tööpanus (mõlemad osapooled on aktiivsed), ülesandes püstitatud eesmärkide teostamist (ülesandele püstitatud eesmärkidest saadi aru ja täideti see edukalt), arusaamise ülesandest (saadi aru ja ei vajanud lisajuhendamist);
- rühmatöös hinnatakse ülesannete jagamist (ei tekkinud mingeid probleeme), arvamuste ärakuulamine (rühmajuhth kuulab ära kõigi arvamused), rühmajuhhi otsuseid (rühmajuhth tegi otsuseid enamuse arvamuse põhjal), meeldetuletuseid (esitasime töö õigel ajal rühmajuhhi meeldetuletuseta), hinnangu rühmajuhhile (rühmajuhth täitis oma ülesandeid hästi).

Kursuse “Arvestatud” pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel, mille hulgas määravat kaalu omavad oluliste tööde (kontrolltööde) hinded. Kontrolltööd peavad olema sooritatud vähemalt „rahuldavale“ hindele. Kui õpilane on puudunud (olenemata põhjustest) üle 1/3 või rohkem tundidest või enamusolulisi töid on sooritatud „puudulikult“, siis võib ta kursuse lõpus sooritada töökogu kursuse materjali peale.

Kursuse “Mittearvestatud” pannakse välja, kui õpilane on puudunud 51% ja enamainetundidest ega ole sooritanud oluliste tööd (kontrolltööd).

Kursusehinne kujuneb praktiliste tööde koondhinde alusel. Kooliastmehinne kujuneb kahe valikkursuse põhjal.